

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ I.L. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

ancheta **BACALAUREATUL, IERI ȘI ASTĂZI**

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță
Ion Bogdan Lefter
Magda Răduță
Diana Rînciog

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Nicolescu Cristina

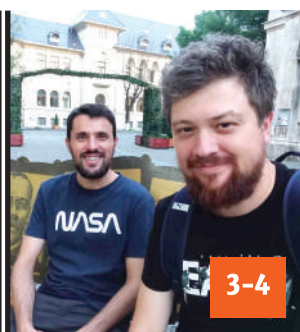
Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)
Telefon: 0244.578.148
Site: www.casadecultura.ro
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti
Email: atitudini@casadecultura.ro
Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta 1: Andreea Petrov, „Gen Z Pulse in Ploiești” (colaj realizat în cadrul taberei de pictură „Dan Platon”, iunie 2024, organizată de Casa de Cultură „I.L. Caragiale”). Numărul actual al revistei este ilustrat cu tablouri realizate în această tabără de pictură, precum și cu imagini de Florin Andreescu.

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: *Noul obsedantism*

Haimanale literare - PAG. 3-4

Vlad MUȘAT / Marian NEGUȚU

Arhitectură - PAG. 5-11

dr. arh. Gabriela PETRESCU: *Socoleștii și Ploieștiul (I)*

Dorin STĂNESCU: *Centrul Civic Ploiești în proiecte (1950-1990)*
Centrul civic

Bacalaureatul, ieri și astăzi

- PAG. 12-19

Dorica BOLTAȘU/ Virgil Ștefan NIȚULESCU/
Florina PÎRJOL/ Răzvan ȚUPA/
Dumitrița STOICA/ Liviu Ioan STOICIU/
Magda RĂDUȚĂ/ Romulus BRÂNCOVEANU/
Mircea MOTȘ/ Luminița MEDEȘAN/
Călin VLASIE

Nicolae Manolescu - PAG. 20

Autografe primite: Constantin ABĂLUȚĂ/
Șerban FOARȚĂ

Prahografii - PAG. 21-23

Horia GÂRBEA: *Vacanțe de altădată în Prahova (urmare)*

Alexandru-Ionuț CRUCERU: *Deschiderea drumului prin pasul Bratocea*

Repere francofone - PAG. 24-25

Diana RÎNCIOG: *O tânără francofonă de excepție: Alexia Isvoranu, studentă la Universitatea ploieșteană*

Memo - PAG. 26-27

Ion Bogdan LEFTER: *Bridgistico-memorialistice (V)*

Sport - PAG. 28

Mihai IOACHIMESCU: *Un ploieștean la curtea Regelui Fotbal*

SCANEAZĂ
CODUL QR

Noul obsedantism

Dan Gulea

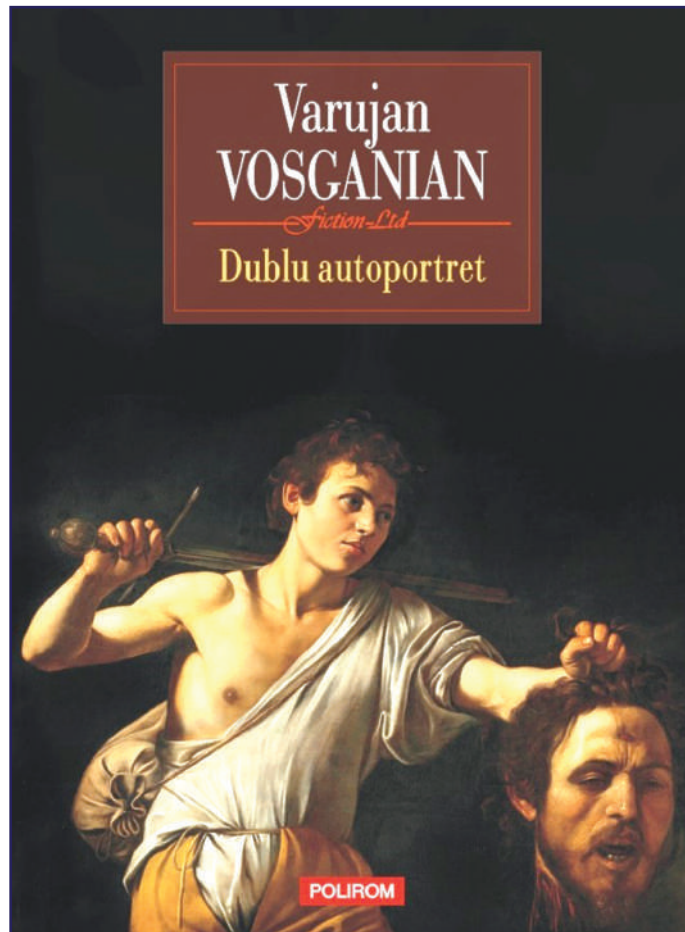
Varujan Vosganian, *Dublu autoportret. Memoria unei zile* (Editura Polirom, Iași, 2024, 328 p.)

Un volum care îi are printre lectori pe reputata Magdalena Popescu-Bedrosian, din vechea redacție a Editurii Cartea Românească, de sub conducerea lui Preda, indică de la început o anumită miză existențialistă; Magdalena Bedrosian a scris, în anii 1970, prefete la *Risipitorii*, *Marele singuratic* și a redactat romane cu o miză deosebită pentru obsedantismul românesc: a continuat lucrul cu Bujor Nedelcovici, după eliminarea Georgetei Dimisianu din redacție (în chestiunea *Al doilea mesager*, 1984), a lucrat cu Norman Manea (*Atrium*, 1974), cu Mircea Nedelciu (*Tratament fabulatoriu*, 1986), Gabriela Adameșteanu (*Vară-primăvară*, 1989), Mircea Horia Simionescu ș.a., iar între 1990-1997 a fost directoarea Editurii.

Rămânând fidelă Editurii, Magdalena Bedrosian a redactat și în perioada contemporană autori de prestigiu, dintre titlurile lui Vosganian putând fi înregistrate *Cartea șoptelor* (2009), *Patimile după Gödel* (2021) sau *Povestiri despre oameni obișnuiți* (2022, volum din care a apărut în avanpremieră un fragment și în antologia *ATTITUDINI*, 2021).

Importanța fundamentală a Editurii Cartea Românească pentru valoarea estetică a literaturii, în condițiile anemie ceaușiste și ale subminărilor postdecembriste, este cunoscută și prin activitatea acestor redactori, rapid cuantificabilă prin premiile și recunoașterea literaturii publicate aici, o literatură de valoare canonică.

Această veche legătură editorială a lui Vosganian (un autor care a debutat totuși după 1990, cu versuri, și în roman, cu capodopera *Cartea șoptelor*) subliniază o miză politică a prozei sale – poate nici nu se putea altfel, pentru un cunoscut om politic nouăzecist; *Cartea șoptelor* (lector: prozatorul Ștefan Agopian) este un cântec al durerii ancestrale, învățate, a primului genocid din istoria modernă, genocidul armenilor. Într-o anumită măsură, este un roman „obsedantist” (după sintagma lui Preda, „obsedantul deceniu”), așa cum exprimă titlul – pentru că a denunța o realitate opresantă înseamnă, la un moment dat, a vorbi în șoptă. Romanul *obsedantist*, de felul celor semnate de Buzura, Nedelcovici, Adameșteanu, Ivăsiuc, Țoiu, Breban, avea nevoie de o anumită complicitate a cititorului pentru

a decela o realitate politică; în centru: ceea ce nu se putea exprima în mod public, în presă sau în dezbateri, se poate exprima în limbaj ficțional.

Iar *Dublu autoportret. Memoria unei zile* ține să clarifice o altă miză politică: rolul autorului pe străzile revoluției din 1989; din nou, o carte care se află la marginea ficțiunii și a nonficțiunii, cum era *Cartea șoptelor*, de această dată cu un subiect românesc: zilele de 21 și 22 decembrie 1989, în București, din perspectiva lui Varujan Vosganian, „personaj” principal, zile supuse unei evaluări complete, de la înălțimea zilei de astăzi, când autorul nu mai este omul politic de altădată.

Imaginea tutelară, asupra căreia se insistă (și reprodușă pe copertă), este un Caravaggio, *David cu capul lui Goliat*, despre care critica spune că ar fi un dublu autoportret al pictorului, la vârste diferite. Parcurgând *pas cu pas* (pentru a folosi o formulă răspândită în limbajul politic la un moment dat) Bucureștiul lui 21-22 decembrie, pe un itinerar ce înseamnă, în linii mari, periferie, Piața Universității, Jilava și retur – Vosganian face această comparație între cel de la vârsta de 31 de ani, de la revoluție, și cel de acum – prin „acum” înțelegându-se, de fapt, mai toată evoluția sa de

după 1990, peste 30 de ani de la acele momente.

Vosgianian se diferențiază de privirea analitică a unui Bedros Horasangian, care se fixează asupra haosului postdecembrist, în mai multe proze scurte; „memoria unei zile” înseamnă scanarea epicentrului, a celor mai tulburătoare 24 de ore ale revoluției, de la miezul zilei de 21 decembrie la amiaza zilei următoare.

În comparație cu propriul eu, este permanent atent la sine, la experiențele sale spirituale, îi este teamă de transformare sau opacizare, se frământă atunci când nu poate ajuta, simte rușinea atunci când constată turnurile de destin ale celor cu care se aflase, la un moment dat, „de aceeași parte a baricadei, împotriva celor care pe atunci conduceau țara” și, mai ales, plânge, pentru prietenii căzuți în revoluție. Dar plânsul lui Vosgianian nu este unul care să se manifeste zgomotos, nu are nimic din acest caracter public, se reduce la o frază seacă, în spatele căreia se poate citi durerea; de pildă, evocându-l pe pictorul Lucian Mățiș, căzut la Cluj, în Piața Libertății: „În imaginea care îl arată încă viu, Lucian Mățiș stă culcat pe o parte, trupul îi e indecis între viață și moarte.” Plecând de aici, ajunge la o observație elementară, ce devine un simbol pentru acest *Dublu autoportret*: „într-o altă fotografie, câteva secunde mai târziu, e culcat cu fața în jos și cu mâinile în lături, o crucificare stranie în care cel jertfit dă să îmbrățișeze crucea pe care n-o găsește.” Și alte crucificări apar: ale prizonierilor din arestul miliției, siliți să stea cu picioarele depărtate și mâinile ridicate și fața la zid, ale celor care se întind pe caldarâm în fața blindatelor, cu mâinile întinse în lateral, cu trimiteri la marile teme și marile momente, cuprinse de vuietul zădărnicii.

Așa cum este detonarea de către Statul Islamic a mausoleului de la Deir-es-Zor (Siria, deșertul Mesopotamiei, punctul final al marșului armenilor din genocidul organizat de turci), când oasele martirilor s-au așternut încă o dată în praful deșertului. Un testimoniu al lui Vosgianian de la fața locului. Volute ale istoriei, comparații cu *Infernul* dantesc, adagii (Vosgianian pledează și pentru un infern al inocenților, necuprins de mintea florentinului) – plus surprinzătoarele întâlniri postdecembriste, cu unii dintre cei de atunci.

Un eseu despre moarte și despre viață, *Dublu autoportret* este o mărturie a spiritului, o descriere a experiențelor spirituale, unde, în jocul permanent trecut – prezent, se întrevăd Dalai Lama, mersul cu picioarele goale pe jărătic, coborârile în bolgii și urcarea, urcările.

Și un protest la adresa epigonismului contemporan, la adresa lipsei de precizie care se proiectează cu ajutorul paradoxal al cifrelor; Vosgianian desfide estimările în numere, atunci când este vorba de încleștări precum

revoluția română, precum acțiunea de a protesta față de orice fel de dictatură. Nu numărul morților este semnificativ, ci numele, identitatea lor: „În loc de postfață”, capitolul final, spune câteva asemenea povești, care mai pot fi găsite doar în documentare sau în dosare, povești care ale celor care au căzut în primele zile ale revoluției. Astfel, capitolul marchează mai apăsător diferențierea de lumea ficționalului, având un corespondent în rândurile care urmează prezentării de autor, la început: „Asemănarea cu fapte și personaje reale nu e întâmplătoare. Doar moartea, printre noi, cei de atunci, a ales la întâmplare”. În acest capitol de la urmă se află o scrutătoare trecere în revistă a cărților care vorbesc la noi despre revoluția din decembrie, reprezentată sub o „imagine deformată, dacă nu chiar nedreaptă”: „Nu există în aceste romane nicio referire la ungherele întunecate și sângheroase ale Revoluției, cum ar fi baricada de la Inter, camerele de tortură din subsolurile secțiilor de miliție sau catacombele închisorii de la Jilava”. Este o caracterizare globală, fără a da nume concrete, o imputare care se face dinspre o carte de nonficțiune către teritoriul ficțiunii (cărui teritoriu i-ar aparține, de pildă, Gabriela Adameșteanu, cu *Fontana di Trevi*, Augustin Buzura și *Recviem pentru nebuni și bestii* sau Bogdan Suceavă, cu *Noaptea când cineva a murit pentru tine*).

În acest joc al rememorării, când firul narativ al celor două zile de revoluție relatate aici se întrerupe pentru a face diferite proiecții în „viitor” – care viitor, în special no-uașecist (referitor la anii 1990), este acum de asemenea un trecut, rămâne în prim-plan o imagine puternică, întărită de ilustrația copertei: imaginea tânărului care taie capul bătrânului. Tânărul de atunci? Tinerii de acum?

Proiectul *Haimanale Literare* a fost înființat în 2022, de Vlad Mușat și Marian Neagu. Ideea a venit la o bere, din dorința de a scoate literatura din cercul vicios al cuvintelor mari și al atitudinii pompoase și de a o aduce în atenția publicului contemporan, cu umor și simț al firescului. Misiunea noastră este de a o oferi un spațiu de expunere scriitorilor contemporani valoroși, de a promova literatura ca pe ceva accesibil și de a aduce scriitori în fața cititorilor, prin intermediul întâlnirilor pe care le organizăm în Ploiești și al podcastului pe care îl realizăm în colaborare cu Muzeul Memorial „Nichita Stănescu” din Ploiești.

știi cât de mult

ascuns în frunziș a pândit
te rog să nu te uiți când mă rog
m-am obișnuit să mă dezobișnuiesc
știi cât de mult știi cât de mult
dar timpul haide nu ne vede nimeni
universul nu-i decât o bulă
fără rime te rog nici nu aveam de gând
deformare de amatori Dust Lane ai ascultat
da mi-a plăcut ce dor îmi era de tine
de pielea ta și de mirosul fabricii din apropiere

ta-ta-ta

a fost un spațiu gol de neumplut
degresarea imposibilă când m-am întors acasă
ușa era încuiată gerul crăpa pietrele și imaginația
câtorva scriitori obligați să posteze pe facebook
poze cu familiile lor
cui îi pasă de fi-tu de cartea ta că ți-ai lăsat barbă
de mă-ta și de recunoștința ta-ta-ta
trompeta dădea stingerea și eu umblam cu un pește

urias în spinare
noroc noroc parcă am fi cei mai ghinionști
de ce ne urăm asta mereu
de ce nu liniștea și ștergerea gurii

cu ceilalți

mă întind și nu ajung lucrurile care îmi plăceau
sunt cele care acum mă golesc asta nu are legătură cu tine
nici măcar cu rețeaua națională
pagina e o canapea pe care
oamenii se confesează în loc să sară și să lipească gumă
problema mea e că nu sunt cu ceilalți
aldinele sunt plombe de aur privești din tren se întâmplă ceva
dar ce nu afli trenul merge înainte
în stânga o femeie citește Dino Buzzati
nu e panică man
doar scârbă care nu trece nici măcar când dă pagina
cu cea mai grațioasă mișcare pe care am văzut-o
vreodată

Marian Neagu

car cu boi

saci cu porumb duși la moară de bunici cu șepci decolorate
țărâna de pe tălpi doi nori de ploaie pe cerul senin copiii străzii
acoperă soarele cu baloane de săpun granița dintre fericire și
nefericire păzită de o femeie cu sânii plini de lapte care
te întrebă cât mai ești din cât ai fost și doar alții au voie
să răspundă în locul tău

traducerea și adaptarea

am făcut mișto de perfect days de wim wenders
și azi îmi pare rău pentru că e o zi însorită

jumătate de lună încă se vede pe cer oamenii
au umplut biserica din cartier se cântă fericirile
păsărilor se așază ba pe câte un pervaz
ba pe un zarzăr înflorit

câțiva merg la sală e zi de spate sau picioare
eu mă îndrept spre gară caut să dau mai încet
muzica orașului

Oltcit

cei morți pe dinăuntru au voie să călătorească
într-un univers paralel în care iarna poți face bulgări
din petale de cireș și poți aluneca ușor cu sania
cătrepun un alt univers unde câinii latră la două luni
iar șerpii satisfac eve fără să fie izgoniți din mai

o primăvară continuă cu transplanturi de inimioare
de pluș și suprapopulări

cu civilizații superioare alergate de singurătate până
când simbolurile din lanuri vor fi vizibile cu ochiul liber

doi x doi

poate nu mai avem fluturi din cauza insectarelor
școala ne-a învățat că nu orice vietate merită să trăiască
am luat 10 țin minte că soarele lumina catalogul dar și insectarul
prin aripa unui fluture alb am văzut o femeie cu picioare lungi
poate m-am îndrăgostit sau poate a fost efectul fluturelui

să zbori să fii prins să simți cum ceva rece te face să-ți fie dor
de momentele în care erai omidă dai din aripi dar nu te înalți
nu simți florile ești strivit de cel pe care l-ai crezut de treabă
acum câteva ore când i te-ai așezat pe bicicleta pegas

Vlad Mușat

Marian Neguțu

Vlad Mușat

SOCOLEȘTII ȘI PLOIEȘTIUL

dr. arh. Gabriela Petrescu

La Centrul Cultural al Uniunii Arhitecților din România, în 26.03.2024 și apoi la Cărturești-Ploiești, în 18.04.2024, s-a lansat volumul *ARHITECTII SOCOLESCU 1840-1940 - studiu monografic*, editat de Editura SIMETRIA și finanțat din Taxa de timbru de arhitectură, acordat de Ordinul Arhitecților din România.

Volumul revizuit și completat este rezultatul unei cercetări îndelungate, realizată sub îndrumarea prof. dr. arh. Anca Brătuleanu și finalizată cu un doctorat susținut în 2014.

Ne-am propus, în acest volum, să readucem în atenție operele arhitecților Socolescu, membri ai aceleiași familii, să stabilim locul pe care-l ocupă fiecare dintre aceștia în istoria arhitecturii românești. Cercetarea a fost realizată în contextul epocii, prin perspectiva practicii arhitecturale și a discursului teoretic reprezentat prin lucrările publicate sau aflate în manuscris.

Perioada studiată, 1840-1940, coincide cu epoca în care are loc modernizarea treptată a societății românești. Desprinderea de sub influența culturii orientale și apropierea de cea occidentală s-au făcut printr-un proces de asimilare rapidă și sincronizare cu valorile apusene. După 1848, orașele Principatelor Române încep să-și pună probleme urbanistice.

În timpul domniei regelui Carol I are loc *un avânt edilitar și urbanistic*, care va continua după declararea independenței României în 1877. Procesul de modernizare a obligat eforturile orașelor, apărute la începutul secolului XIX, să întocmească legi privind reglementări edilitare, urbanistice și arhitectonice. Orașele își măresc suprafețele de la o zi la alta și treptat-treptat își schimbă imaginea, prin apariția unor clădiri pentru instituțiile administrative, cum ar fi tribunale, primării, poștă, gări, școli, etc., sau culturale, create într-o arhitectură de factură occidentală, mai ales, după modelul francez. Dispar vechile mahalale insalubre, apar locuințe noi, moderne. Se amenajează parcuri și grădini în toate orașele.

Lumea românească a secolului al XIX-lea, aflată la hotarul dintre Occident și Orient, este o lume a contrastelor în care *coexistă semnele progresului și tihna patriarhală, marile bulevarde și mahalalele prăfoase, colonadele solemne și pitoreștile verande cu geamlâc, cupolele monumentale ornate cu figuri alegorice și modestele turlă de tinichea, tramvaiele electrice și carele cu boi.*

În sec. al XIX-lea, orașul Ploiești, ca mai toate orașele

din România, s-a urbanizat, dezvoltându-se cu repeziciune, devenind un puternic centru comercial și mai ales petrolier. Creșterea populației a creat nevoia negoțului și implicit a unui spațiu de desfășurare a produselor de către țărani, negustori și meșteșugari, care vindeau printre maghernițe și șoproane. Mișcarea spre vest a oborului și apoi a pieței a dus la creșterea orașului. Acest lucru a dus la dezvoltarea legăturilor comerciale vechi cu orașe din Transilvania, precum Brașovul, apropiat de București, și deschis tuturor celor ce doreau să se stabilească aici, profesioniști din toate colțurile țării, cât și din alte țări, mulți veniți cu capitaluri străine cu care s-au construit marile rafinării, construcții de birouri, hoteluri, bănci.

În jurul anului 1846, un tânăr constructor, Nicolae G. Socol, și frații săi au trecut munții Făgăraș, venind din satul Berivoiul Mare și s-au stabilit în Ploiești, în mahalaua Sf. Spiridon. Erau constructori și doreau să trăiască într-un loc care le oferea de lucru și o viață mai bună. După venirea la Ploiești și-au schimbat numele în Socolescu. Toma T. Socolescu scrie în *Monografia orașului Ploiești*, capitolul *Arhitectura*, apărută în 1937: „Acești frați Socolescu de pe la 1840-1845 erau între puținii arhitecți-constructori români din acea vreme, care puteau sta pe picior de egalitate cu arhitecții și cu meșterii sași, și de alte naționalități, veniți de bunăvoie sau aduși de către domnitorii noștri pentru nevoile tot mai mari de construcții publice și particulare”.

Ploieștiul, unde s-a stabilit Nicolae G. Socolescu, arăta ca un orașel încă din 1825, cu toate casele din zid, cu două niveluri, sus erau camere de locuit și la parter, prăvălii. Străzi pietruite erau numai în centrul orașului. În afara centrului, casele erau cu un singur cat și erau *răspândite în mijlocul livezilor.*

După 1830, în Ploiești au lucrat mulți arhitecți străini, dar și români cu studii de arhitectură, la început în diverse școli din străinătate și în țară, după înființarea Școlii de Arhitectură de la București. Cele două studii scrise de Toma T. Socolescu, *Fresca Arhitecților, care au lucrat în România în epoca modernă (1800-1925)*, publicată după mai bine de jumătate de secol, în 2004 și *Arhitectura în Ploiești*, publicată în 1938, ne oferă un tablou al arhitecților vremii, între care îi găsim și pe cei ce au activat în Ploiești. Printre aceștia se află membrii familiei sale, începând cu bunicul său, Nicolae G. Socolescu, tatăl său, Toma N. Socolescu și unchiul său, Ion N. Socolescu.

Este remarcabilă dragostea pe care arhitecții Socolescu au avut-o pentru orașul natal, chiar dacă unii au activat și locuit în București. Familia va fi locul lor de formare, de

acumulare, de continuare a tradițiilor și de transmitere din tată-n fiu a meseriei de arhitect și constructor. Nicolae G. Socolescu a practicat meseria de arhitect după 1840, pe parcursul a trei decade. Fiul său, Toma N. Socolescu, a activat până spre sfârșitul secolului al XIX-lea, Ion N. Socolescu, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, perioadă importantă pentru breasla arhitecților, iar Toma T. Socolescu și fiul său Toma Gheorghe-Barbu Socolescu au activat în prima jumătate a secolului XX. Lucrările de arhitectură ale celor cinci arhitecți au marcat imaginea multor localități ale țării: București, Ploiești, Câmpina, Sinaia, Vălenii de Munte, etc.

Nicolae G. Socolescu (~1820-1872) arhitect, cu studiile făcute în cadrul Academiei de Arte din Viena, era urmaș al familiei G. Streza Socol, din Berivoiul Mare, care printr-un strămoș îndepărtat căpătase rang boieresc, la 1655, de la George Rakoczy. A activat ca arhitect și *maestru de construcții* în Ploiești și împrejurimi, în perioada 1846-1872. Fiind singurul arhitect român din județ, a lucrat alături de arhitecții străini, angajați de primăria Ploieștiului, cum a fost elvețianul Johann Schlatter, arhitect al orașului în 1843, sau austriacul Karl Hartel, în 1847.

Socolescu a proiectat și a executat construcții cu caracter civil și comercial: locuințe, hanuri, hoteluri și prăvălii. Construcțiile sale au fost realizate în stilul neoclasic cu influențe ale neogoticului austriac, cu fațade simetrice, sobre, cu ferestre înalte, cu traveea centrală în decroș față de linia fațadei și accentuată printr-un fronton din zidărie bogat decorat. Construcțiile erau de tip compact, organizate în jurul unei curți interioare rezolvate simetric, „de zid masiv, decorate adesea cu o bogată ornamentație exterioară, lucrată cu multă finețe de modelaj, în material trainic, pământ galben ars în cuptor (teracotă), ca și în ipsos anume preparat și care se păstrează încă atât de bine până azi, dovedesc multă pricepere tehnică și artistică la executorii

lor” (Grigore Ionescu, *Istoria arhitecturii românești*, 1937). Dintre lucrările reprezentative ale lui N. G. Socolescu putem enumera: casele lui Hagi Petre Bujilă, casele fraților Panaiote și Petrache Filitis, realizate în Ploiești, casa ziaristului Carcalechi din Câmpina, conacul Bărcănescu din comuna Bărcănești Prahova, hanul lui Hagi Ioniță Pitiș, hanul lui Hagi Petre Bujilă, hotelul Moldavia, hotelul Europa, hotelul Carol și hotelul Victoria, toate în Ploiești.

Lucrările realizate de Nicolae G. Socolescu își vor lăsa amprenta asupra orașului Ploiești, până aproape de cel deal Doilea Război Mondial, când, o parte dintre ele au fost demolate pentru a face loc Halelor Centrale, altele au fost distruse în timpul războiului, sau demolate în urma cutremurului din 1940.

La Ploiești s-au născut fiii săi, doi dintre ei devenind arhitecți. Fiul cel mai mare, **Toma N. Socolescu** (1848-1897) a urmat cursurile Școlii de Belle Arte, secția de arhitectură de la București, înființată în 1864, în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza și organizată după modelul francez. Influența pregătirii academice din timpul Școlii de Arhitectură din București, unde l-a avut profesor pe Alexandru Orăscu, de formație clasicistă, experiența tatălui său, cât și călătoriile făcute în țări din Europa, aveau să-și pună amprenta asupra formației sale de arhitect. Acesta a preluat clienții și comenzile lăsate de firma tatălui său devenind susținător al întregii familii.

Toma N. Socolescu a avut o activitate bogată, ca arhitect și antreprenor. A fost și un bun constructor, cunosător al meseriilor, era un fel de *staroste* pentru meșterii din oraș. Pentru a avea meseriași bine pregătiți, a ridicat cu fonduri personale o școală de arte și meserii, unde învățau diverse meserii copiii constructorilor săi. A fost singurul arhitect român printre cei care lucrau în Ploiești și în județ în aceea perioadă. Aproape un deceniu a fost arhitectul primăriei, contribuind la modernizarea tramei stradale, regularizarea și îndreptarea arterelor principale.

Toma N. Socolescu a proiectat și construit în Ploiești multe locuințe, reprezentative fiind: Casa I.G. Gogălniceanu, casa Eliad, casa Bazar, toate demolate. Pe partea stângă a Bulevardului Independenței a construit patru case: casa Toma Rucăreanu, casă parter, bogat decorată, cu fațada principală dinspre incintă; casa D. Sfetescu, actualul sediu al Poliției Comunitare; casa Gh. Dobrescu, clădire existentă, în bună stare, dar care, cu ocazia diverselor refaceri și-a mai pierdut din decorația fațadei; casa D. Anghelescu, casă parter, care a existat până în anii 2006-2008.

Dintre edificiile realizate de arhitect pentru diverse instituții ale administrației publice sau civile au fost: Tribunalul vechi din Ploiești, Palatul Băilor Comunale realizat într-un stil neogotic, ambele demolate; Școala de Meserii, construcție sobră, în stil neoclasic. De asemenea, a fost

Fig. 50. — Hotel „Europa“

Arhitecți N. G. Socol și T. T. Socolescu

Biserica Sf. Vineri, Ploiești

autorul a două edificii de cult importante, embleme ale Ploieștiului, Biserica Sf. Vineri (1875-1880), realizată într-un stil neoclasic, cu influențe baroce germane, și Biserica Sf. Împărați *dărâmată și rezidită* de Toma N. Socolescu în 1894, cu fonduri dăruite de Casa Regală, lucrare unde se vede dorința arhitectului de a recurge la elemente tradiționale, folosind, la pridvor, o arcadă triplă în formă de acoladă, susținută de stâlpi dubli. La aceste două biserici se mai adaugă Biserica Sf. Voievozi din Urlați, realizată în stilul monumentalist al neoclasicismului occidental.

În 1882, odată cu preluarea funcției de arhitect-șef al orașului Ploiești, Socolescu s-a ocupat de realizarea unui plan urbanistic complet al orașului, numit *Planul urbei Ploesci, nomenclatura*. Majoritatea lucrărilor sale existente sunt embleme ale orașului Ploiești, fiind clasate monumente istorice. Analizând lucrările sale îl putem considera pe Toma N. Socolescu un reprezentant al neoclasicismului. Ultimele lucrări ale sale reflectă dorința de a folosi elemente tradiționale românești.

Ion N. Socolescu (1856-1924), a fost cel mai mic fiu al lui Nicolae G. Socolescu. După terminarea liceului, la Ploiești, se va înscrie la Școala de poduri, șosele și mine, din București, terminând-o ca șef de promoție în 1877. Va lucra ca inginer la C.F.R. până în 1879, când pleacă la Paris, pentru a urma cursurile din cadrul secției de arhitectură la École des Beaux-Arts. A fost unul dintre primii arhitecți cu studii academice la Paris, el fiind cel care a creat notorietatea numelui Socolescu în breasla arhitecților. Formarea arhitecților la Școala de Belle-Arte, contactul cu mediul cultural și artistic francez au fost elemente fundamentale care au stat la baza creării noului stil național românesc, eliberând-o de sub tutela academismului.

În 1884, Ion N. Socolescu se stabilește la București, unde se dedică profesiei de arhitect și antreprenor, realizând edificii publice și particulare. Ion N. Socolescu devine repede cunoscut și este invitat de către municipalitățile locale, pentru realizarea unor edificii publice. Va proiecta și executa lucrări în orașele: București, Călărași, Pitești, Ploiești, Bușteni, Craiova, Iași, Câmpulung Muscel, Râmnicu Sărat, Alexandria, Constanța.

Alături de Ion Mincu, considerat întemeietorul stilului neoromânesc și al școlii naționale de arhitectură, Grigore Cerchez și alții, în încercarea de a crea un stil național, Ion Socolescu a mers pe o cale proprie de exprimare arhitecturală, folosind ca surse de inspirație atât elemente de arhitectură tradițională românească, cât și detalii ale arhitecturii orientale. Dintre elementele folosite se remarcă arcele în acoladă, arcele trilobate, iar ca finisaje placare cu elemente ceramice, piatră și tencuieți pictate. Casa Ionescu-Gion (1889) este prima construcție care anunță formula stilistică personală, apreciată de public, pentru caracterul ei original, pentru latura decorativă și nota de exotism.

Elementele de decorație folosite de Ion N. Socolescu au adesea finețea dantelei, ceea ce o apropie mai mult de viziunea orientală. Deși fațadele abundă în decorație, aceasta este judicios folosită în zone bine delimitate și echilibrat realizate. Compoziția, scara la care sunt executate, le dau un aer original și emană rafinament. Se remarcă la aceste construcții calitatea ireproșabilă a execuției, proiectarea până la cel mai mic detaliu.

Casa Gion, București

Dintre lucrările mai importante ale lui Ion N. Socolescu se remarcă: Casa avocatului Fortunescu, casa N. D. Moroianu pe Calea Călărașilor, propria locuință, aflată la intersecția bd. Carol I cu strada Slănic (fostă Teilor), casa istoricului Ionescu-Gion din strada Lucaci, precum și Casa Butculescu-Angelescu, toate în București. Dintre edificiile publice devenite embleme ale orașelor realizate de arhitect amintim: Palatul de Justiție din Craiova, actuala Univer-

Palatul de Justiție, Craiova

sitate; Școala Normală din Câmpulung Muscel și Școala Vasile Lupu din Iași, în prezent ambele funcționând ca licee; Școala de Fete Despina Doamna din Ploiești (de Palatul Comunal din Constanța, în prezent Muzeul de Artă Populară; Primăria din Călărași și Primăria din Pitești, în prezent Galerii de Artă. Nu trebuie să uităm biserica Domnească din Bușteni, biserica Sf. Vineri din Pitești și Catedra-

Primăria din Pitești

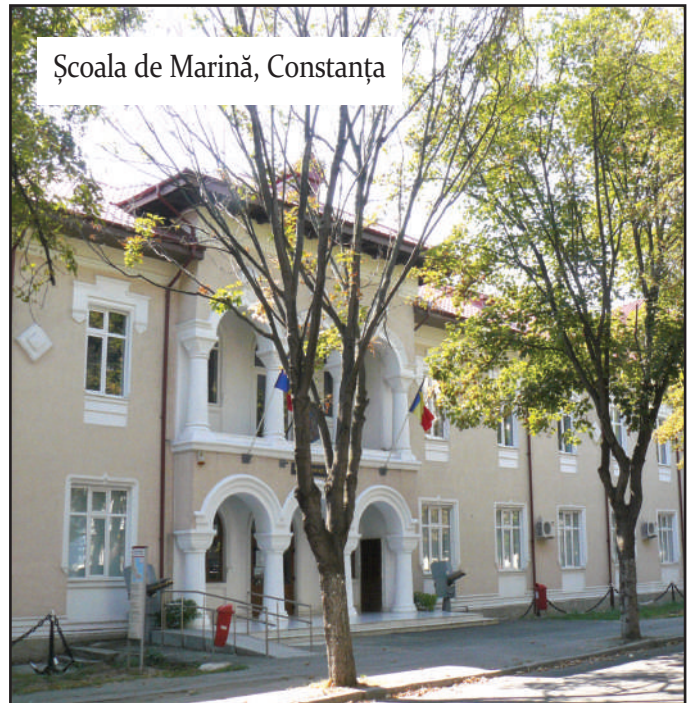
la Domnească și Episcopală Sf. Alexandru din Alexandria, aflate în funcțiune și bine întreținute. Concepția clădirii și expresia plastică, alături de o execuție ireproșabilă prin folosirea de materiale de construcție și finisaj, care oferă soliditate și rezistență în timp, au reprezentat pentru Ion N. Socolescu repere principale ale meseriei de arhitect pe care

le-a constatat și însușit de la arhitecții familiei sale, tatăl său, Nicolae G. Socolescu și fratele său Toma N. Socolescu.

În calitate de antreprenor Ion N. Socolescu a construit majoritatea locuințelor din București, pe care le-a proiectat în perioada 1894-1900. Se remarcă de asemenea calitatea execuției Palatului Casei de Depuneri și Economii, proiectată de arhitectul francez Paul Gottreau, în 1894 și construită de Ion N. Socolescu în perioada 1895-1900.

Pe lângă activitatea de arhitect-inginer și antreprenor, Ion N. Socolescu a fost fondatorul și directorul revistei *Analele Arhitecturii și ale Artelor cu care se leagă*, una dintre primele tipărituri românești dedicate activității arhitecților. Gruparea din jurul *Analelor Arhitecturii*, cât și dorința arhitecților români, în număr tot mai mare *de a-și alcătui o familie profesională și de a lupta cu puteri unite*, a dus la constituirea *Societății Arhitecților Români*. Fondatorii S.A.R. au fost un număr de 24 de tineri arhitecți români,

Școala de Marină, Constanța

reîntorși de la studiile din străinătate, mai ales de la Paris. Primii președinți ai *Societății Arhitecților Români* au fost: Alexandru Orăscu, 1891-1894; Alexandru Săvulescu, 1895-1900 și președinte de onoare în perioada 1901-1902; Ion Socolescu, 1901-1902, 1912-1913; Ion Mincu, 1902-1911 și președinte de onoare în 1912. Una dintre prioritățile *Societății Arhitecților Români* era înființarea unei școli de arhitectură. În ședința comitetului societății din 28 martie 1891 s-a hotărât înființarea unei Școli de Arhitectură cu regim privat, susținută financiar de membrii societății. Școala de arhitectură a funcționat 5 ani, din 1892 până în 1897, când, la finalul cursurilor, elevii au primit *Diplomă de Conducători de Lucrări* semnată de Președintele S.A.R. Alexandru Săvulescu și Directorul școlii, Ion N. Socolescu.

CENTRUL CIVIC PLOIEȘTI ÎN PROIECTE (1950-1990)

Dorin Stănescu

Cercetarea și cunoașterea istoriei locale a orașului Ploiești s-au dovedit în ultimele două decenii a fi un domeniu prolific, iar zecile de lucrări tipărite ne îndreptățesc afirmația că intervalul anilor 2000-2024 a reprezentat o „epocă de aur” a istoriografiei locale în care trei societăți culturale – Societatea Culturală Ploiești Mileniul III, AEDU și ATOM au publicat în jur de 100 de lucrări de istorie a orașului și, în absența resurselor, a capacității și interesului instituțiilor culturale autohtone, au exercitat un veritabil monopol asupra scrierii istoriei urbei. Ploieștiul este astăzi unul dintre puținele orașe ale țării care se pot mândri cu o monografie fluviu -3000 de pagini - publicată în trei volume între anii 2011-2019, ne referim aici la *Marea Carte a Ploieștilor*, scrisă de un colectiv de autori coordonați de Constantin Trestioreanu și Gheorghe Marinică, dar și cu o inedită monografie fotografică – *Traversând Ploieștii*, autor Alin Tomozei, care cuprinde o veritabilă istorie în imagini a orașului de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până în prezent. Iată că zestrea aceasta a lucrărilor care au ca temă Ploieștiul a crescut prin apariția unei noi lucrări pe care o semnalăm în rândurile de față.

Centrul Civic Ploiești în proiecte (1950-1990), reprezintă cea mai recentă carte publicată sub egida Societății Culturale Atom Ploiești, în iunie 2024. Autorul este Alec Tomozei, vicepreședinte și fondator, alături de Alin Tomozei, al acestei societăți culturale care a reușit, în numai șase ani, să se impună în atenția publicului ploieștean printr-o serie de cărți pe teme de istorie locală, dar și prin două inedite proiecte – expozițiile permanente din spațiul public de la centrul comercial Prahova Value Center și din pasajul pietonal Take Ionescu.

Cartea de față reprezintă o excelentă și, mai ales, binevenită inițiativă în domeniul istoriei urbanismului ploieștean continuând pe undeva o frumoasă tradiție începută de cel mai mare arhitect al orașului – Toma T. Socolescu, și autor al capitolului de urbanism și arhitectură din cadrul primei istorii publicate a Ploieștiului, urmată de studiile lui Carol Nicolae Debie, ale ing. Ilie Constantin, ale arh. Călin Hoinărescu. Alec Tomozei a fost director adjunct al societății ploieștene Consproiect S.A. între anii 2017-2022, iar această postură i-a oferit privilegiul de a fi în contact cu arhitecți și urbaniști și de a putea cunoaște în esență fenomenul urbanistic.

Din această experiență a rezultat și voluminoasa lucrare, 696 pagini, *Centrul Civic Ploiești în proiecte (1950-1990)*, o carte care beneficiază de o grafică de bună calitate, 863 de schițe, planuri, hărți și fotografii, indice de nume.

Lucrarea lui Alec Tomozei, deși este una de debut, este bine documentată – au fost studiate fonduri arhivistice, lucrări de specialitate, iar autorul a beneficiat de consultanța de specialitate și de sprijinul oferit de personalități ale domeniului precum ing. Mihail Bogdan Dabija, arhitectii Sever Nițu, Ion Lucinescu, Mihai M. Rădulescu sau Ilie Gri-gorescu, iar această expertiză contează pentru orice astfel de demers și cu atât mai mult într-o lucrare de debut, așa cum este cartea de față.

În perioada de după 1989, la Ploiești a existat o intensă dezbateră în spațiul public pe tema orașului dispărut, a orașului sacrificat ca să parafrăzăm două titluri ale unor valoroase lucrări elaborate de Dan Gulea (albumul *Orașul dispărut. Ploiești*, 2016) și Lucian Vasile (*Orașul sacrificat. Al Doilea Război Mondial la Ploiești*, 2016). Trimiterile acestor dezbateri se referă la centrul civic interbelic afectat de cutremurul din 1940 și de bombardamentele din 1943-1944 și de modul în care politicul a impus în vremea regimului comunist demolarea clădirilor și înlocuirea lor cu altele noi. Părerile au fost împărțite – susținătorii și nostalgicii epocii trecute au afirmat că demolarea și implicit remodelarea centrului și a orașului, în ansamblu, de către regimul comunist a fost o măsură firească – cea mai sigură, mai rapidă și mai eficientă economic, în vreme ce criticii perioadei comuniste, și ei aflați în siajul nostalgicului interbelic, au pus accentul – pe bună dreptate – pe valoarea de patrimoniu a vechilor clădiri pierdute, pe aerul cosmopolit al acestora, în antiteză cu hidoșenia clasicismului socialist, a utilitarismului sub care realismul socialist s-a manifestat în arhitectura clădirilor ridicate între anii 1950-1990 la Ploiești și nu numai. Discuția continuă și cu referire la rolul factorului politic și al instituțiilor care au girat proiectul lumii noi – Institutul Regional de Proiectare – Direcția pentru Sistematizare, Arhitectură și Proiectarea Construcțiilor (D.S.A.P.C.), și au participat la această remodelare a orașului.

Alec Tomozei a lăsat, cu înțelepciune, dezbateră această istoricilor de azi și de mâine, mărginindu-se să ofere în premieră cunoașterea unei serii de documente și proiecte la ca-

re publicul larg și uneori nici chiar istoricii nu au avut acces, iar în viziunea noastră acest lucru este un merit incontestabil, iar demersul său este deopotrivă inedit și valoros.

Cartea este structurată în trei părți – un „Studiu introductiv”, apoi o trecere în revistă a sistematizării orașului în intervalul 1950-1990, iar ultima parte prezintă fișe - în fond o solidă documentare istorică - ale edificiilor centrului civic pe parcursul întregului veac al XX-lea. Studiul introductiv este gândit ca un periplu prin istoria centrului civic de secol al XIX-lea și din prima jumătate a secolului următor, în care autorul prezintă planurile urbanistice și clădirile simbol ale orașului – Palatul Culturii, Halele Centrale și Primăria veche, apoi dezbaterile din perioada interbelică asupra direcțiilor de dezvoltare urbanistică a așezării, cutremurul din 1940 și pe baza documentelor de arhivă, efectele bombardamentelor.

În partea a doua a lucrării sunt prezentate toate prefacerile care au loc în fiecare deceniu cuprins în intervalul 1950-1990, cu accentul pe efectele pe care bombardamentele intense ale anilor 1943-1944, apoi cutremurul din 1977, le-au generat asupra procesului de reconstrucție a urbei. Potrivit autorului, prima schiță de sistematizare a orașului în vremea regimului comunist a fost întocmită în 1960, iar arhitectul Toma T. Socolescu a protestat prin înmânarea către vicepreședintele Sfatului Popular Regional a unui memoriu în care a combătut noul plan. Alec Tomozei prezintă pe larg și în premieră pentru cititor o serie de schițe realizate de către diverși arhitecți în care întâlnim viziuni diferite despre cum ar fi trebuit să arate centrul civic al orașului, dar și planurile de amenajare a acestui centru în decadele epocii de aur, implicit ridicarea clădirii „Casei

Albe”, cum ironic i s-a spus multă vreme Palatului Administrativ în care erau găzduite instituțiile PCR și cele administrative. De asemenea sunt prezentate și proiectele și edificarea magazinului Omnia, Galerile Comerciale, Casa de Cultură a Sindicatelor etc.

Alec Tomozei redă, în premieră și biografiile și realizările „arhitecților lumii noi”: Ion Boceanu, Marinela Daia, Ilie Grigorescu, Călin Hoinărescu, Ioan Lucinescu, Mihai Rădulescu, Mihai M. Rădulescu, Sever Nițu, Ion Popa, Sorin Petrescu, Argentina Tabacu, iar enumerarea poate continua. Partea a doua se încheie cu amintirile inginerului Mihail Dabija despre centrul vechi și centrul nou, spațiu pe care memorialistul de ocazie l-a parcurs în etape diferite ale vieții sale, în care din această ipostază a trăitorului în ambele regimuri, pledează, subiectiv desigur, astfel: „ce s-a făcut e bun făcut”.

Partea a treia prezintă, avându-l ca realizator și pe Alin Tomozei, fișele a 24 de clădiri emblematice ale centrului vechi, inclusiv amprenta iudaică și totodată cosmopolită a lumii interbelice. Alec Tomozei ne propune și viziunea noii generații de arhitecți Bogdan Georgescu, Alexandru Bondrea, Victor-Ioan Ștefan, Ioana Mihaela Iordache, Vlad Bucur, asupra modului în care centrul civic poate fi reabilitat și revalorizat. Cartea lui Alec Tomozei este una de referință în domeniul urbanismului Ploieștiului, și credem că, în mod sigur, va fi curând reeditată, iar această ediție viitoare va cuprinde elemente și abordări noi, eliminarea unor pasaje descriptive, adăugarea a noi surse de referință și a unei bogate bibliografii. Până atunci lucrarea rămâne un demers necesar, valoros și inedit pentru care autorul merită felicitat.

Alec Tomozei (n. 3 Iunie 1974), licențiat al ASE București, este alături de fratele său Alin și istoricul Dorin Stănescu, unul din fondatorii Societății Culturale „ATOM” Ploiești, contribuind prin activitatea lui la conservarea identității Ploieștiului și la îmbunătățirea mediului cultural ploieștean.

Din poziția de Director Adjunct al societății Conspect S.A. Ploiești (fostul I.P.H.), deținută până în anul 2022, Alec s-a bucurat de accesul la o importantă arhivă conținând proiectele elaborate de la înființarea Institutului de Proiectări Prahova (1957), dar mai ales de aprecierea și sprijinul unor importanți arhitecți și ingineri proiectanți, specialiști care au contribuit din plin la marile proiecte elaborate în a doua jumătate a secolului trecut.

„Centrul Civic Ploiești în proiecte (1950-1990)”, conținut seria aparițiilor sub egida Societății Culturale „ATOM”, serie deschisă odată cu publicarea în anul 2018 a volumului lui Alin Tomozei, „1968. Crima care a zguduit Ploieștiul”, o reconstituire minuțioasă a împrejurărilor în care Dimitrie Tomozei, directorul întreprinderii „1 Mai” Ploiești, bunicul autorului, a fost asasinat de vechele securitate a statului.

Urmat în anul 2020 albumul „Statuia Libertății. O istorie republicană răsturnată” (autori Dan Gulea și Dorin Stănescu), lucrare editată cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la evenimentele cunoscute sub denumirea de Republica de la Ploiești.

Trilogia „Traversând Ploiești”, apărută în perioada 2021-2022 (autor Alec Tomozei), o lucrare amplă distribuită de-a lungul a trei volume, totalizând peste 1000 de pagini și aproximativ 3000 de fotografii din aproape 20 de arhive diferite, s-a bucurat de o largă audiență în rândul cititorilor.

Toate acestea sunt prezente în spațiul public ca configurare într-un mod caracteristic o întreprindere editorială de mare anvergură.

In noua lucrare apărută sub egida ATOM, structurată în trei părți și totalizând 10 capitole, autorul și-a îndreptat atenția, după cum arată chiar titlul lucrării, asupra centrului orașului înțeles ca zonă de reprezentare, care concentrează la intensitate maximă, funcțiile sale deosebite - politică, administrativă, comercială, culturală și religioasă.

Alec Tomozei prezintă succint evoluția istorică și urbanistică a orașului, de la întemeiere până la mijlocul secolului XX, marcând deplasarea centrului de greutate al localității, din zona situată la nord de Stadionul „Ilie Oană” până la parcul Dâmbu, în zona delimitată de bisericile cu hramurile „St. Viner”, „Măica Precista” și „St. Gheorghe”, precum și etapele de constituire a nodului centrului urban, făcând apel la importanța lucrării cunoscute, precum „Monografia orașului Ploiești” a lui Mihail Sevastos și „Inospuriile urbanismului în Ploiești” a inginerului Carol Nicolae Debie sau la studiile de fundamentare care au însoțit planurile urbanistice generale.

În cea de a doua parte a lucrării, care este și cea mai consistentă, acoperind perioada 1950-1990, interval de timp marcat de transformări majore la nivelul zonei centrale a orașului, autorul a surprins contextul istoric complex în care au fost luate deciziile privind aspectul pe care trebuia să-l capete zona centrală a localității, descriind în detaliu toate etapele de sistematizare prin care a trecut aceasta, subliniind contribuția fiecărui specialist în cadrul demersului respectiv.

Lucrarea de față ar trebui să constituie un capitol de istorie locală de luat în seamă de către ploieșteni, dar mai ales de către tinerii specialiști care activează în domeniile arhitecturii și urbanismului, fiind un îndemn pentru aceștia din urmă de a accede la multă atenție informațiilor de arhivă, documentarea fiind absolut necesară pentru fundamentarea oricărui tip de intervenție în spațiul urban.

Istoric Irina PAVELEŢ

Document UNIC, atât prin alcătuire cât și prin conținut! Merit comun al celor ce au contribuit: atât al celor ce au fost pomeniți, dar mai ales al celui care l-a conceput și realizat INTEGRAL!

Arhitect Mihai M. RĂDULESCU

Rar se întâmplă ca cineva să intrunească calitățile, inteligența, pasiunea și puterea de muncă. Acel cineva este chiar autorul acestui studiu de referință, un volum pe care-l consider o lucrare unică și pentru care autorul merită toate felicitările.

Arhitect Ioan LUCINESCU

Impresionantul volum documentar Centrul Civic Ploiești în proiecte (1950-1990) excelență prin organizare și prezentare devenind astfel un adevărat act de cultură, ghid și reper la elaborarea viitoarelor studii și proiecte de dezvoltare - restructurare urbană pentru întreaga zonă centrală a municipiului Ploiești.

Arhitect Ilie GRIGORESCU

Îl sum recunoscător autorului pentru marea dragoste ce o poartă orașului nostru, dragoste ce l-a sprijinit să realizeze această minunată carte, de o reală însemnătate istorică locală, carte care m-a ajutat să regăsesc parfumul unor străzi demult uitate, dar mai ales să „vorbesc” cu prieteni și ființe dragi, plecate dintre noi și să resimt gustul fetei copilăriei.

Arhitect Emil POPA

ATOM

CENTRUL CIVIC PLOIEȘTI ÎN PROIECTE (1950-1990)

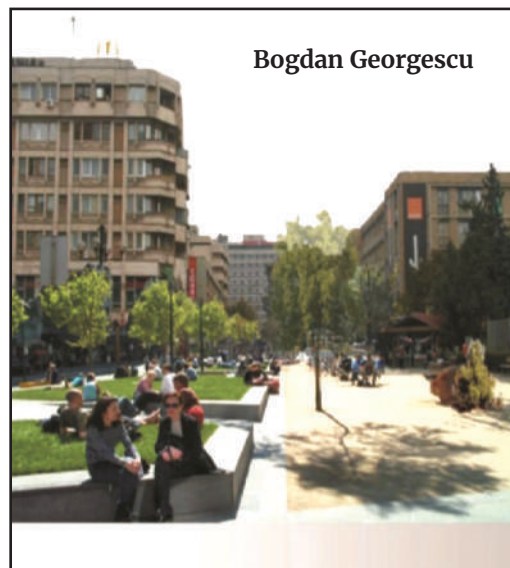
Alec TOMOZEI

EDITURA „ATOM” PLOIEȘTI

2024

Deși lucrarea lui Alec Tomozei, *Centrul civic în proiecte (1950-1990)*, ar părea că este exclusiv preocupată de trecut, ea conține și un capitol despre posibilitățile de remodelare a unui centru recunoscut drept neomogen. Din aceste pagini, prezentăm exemple din două viziuni arhitecturale care pot schimba, în contextul potrivit, imaginea orașului: cea a arh. Bogdan Georgescu, „Analiza zonei centrale a municipiului Ploiești. și a arh. Alexandru Bondrea, despre Piața Toma Socolescu – mai cunoscută popular drept Parcul Foamea, „Analiza în vederea reabilitării zonei centrale cu propunere de funcțiuni noi”.

Pentru că, în ultimii ani, examenul de bacalaureat a ținut prima știre a momentului, polarizând uneori societatea, exprimând punctele de vedere ale diferitelor categorii implicate (părinți, absolvenți, profesori, inclusiv asociații juridice), vă rugăm să ne descrieți examenul Dvs. de bacalaureat, împrejurările în care l-ați susținut (unde, când, la câte materii, ce fel de examene), precum și sentimentele de atunci și cele de acum, în inevitabila comparație între generații...

Dorica BOLTAȘU

Colegiul Național „Iulia Hasdeu”, București

Am dat examenul de bacalaureat în 1996, îmi amintesc că am avut foarte foarte mari emoții, erau și probe scrise și orale, toate cu notă. Am susținut examene la disciplinele limba și literatura română, la matematică, la franceză, la pedagogie. Pe vremea aceea nu știam cum vor arăta subiectele și nu făceam meditații, din clasa mea nimeni nu făcea meditații pentru bacalaureat, doar cei care dădeau admitere la facultate – medicina și dreptul. În rest, toți mergeau cu ce lucrau în clasă și singuri, acasă – pe vremea mea se învăța mult individual, pur și simplu, din manual, din puținele culgeri care existau, în bibliotecă sau acasă, fără ajutorul nimănui. Acest aspect nu mai funcționează azi, din păcate, copiii nu mai învață singuri, din diverse cauze. Notele erau mult mai mici, de exemplu cea mai mică notă am luat-o la pedagogie fiindcă la un subiect nu am știut pur și simplu nimic. La română la proba scrisă cred că am fost singura din liceu cu nota 10, subiectul a fost „Romanul românesc interbelic”, iar la oral mi-a picat „Eminescu – poet național și universal” – azi ar fi ceva înspăimântător, dar așa erau atunci formulate, nu aveam nici repere, nimic, te izbea cerința pentru început și apoi cu adevărat se putea vedea „capacitatea de analiză și de sinteză” a fiecăruia. În plus, aveam și subiect de gramatică, fiind la secția de învățători. Comisia era locală, dar nu cred că acest aspect a contat foarte mult, nu aveam habar dacă se făceau sau nu aranjamente la evaluare. Era însă înainte de instalarea camerelor de luat vederi și începuse pericolul copierii/fraudării, din câte știu, nu pot spune însă în ce măsură el a funcționat și în Școala Normală „Spiru Haret”, unde am terminat eu, erau elevi foarte buni cu adevărat, eram mult mai naivi pe-atunci, iar mijloacele erau rudimentare, de felul unor copiuțe scrise mărunt cu pixul, prea puțin față de ce poate oferi acum tehnologia unei minicamere-nasture.

Azi se face multă pregătire strict pentru examene, ceea ce șablonizează excesiv, presiunea pe notă este mult mai mare fiindcă se intră la facultate în multe cazuri pe baza examenului de bacalaureat. La disciplina limba și literatura română examenul este prost gândit și este ușor în același timp, așa cam ca la clasa a șaptea, a opta, cu toate acestea rezultatele nu sunt strălucite fiindcă elevii au impresia că e suficient să învețe doar în ultimul an, ceea ce înseamnă că

nu își dezvoltă pe parcurs suficient nici competențele de redactare, nici competențele de analiză sau de argumentare. Literatura obligatorie se citește în procent nesatisfăcător și se reproduc – când se reproduc – eseurile care au ajuns excesiv de scurte și de simplificatoare. Așa cum este acum, examenul de final nu încurajează nici lectura, nici gândirea critică, suntem, cu alte cuvinte, în involuție. Evaluarea în sine este destul de obiectivă, ca procent dominant. Digitalizarea a părut să simplifice, dar nu într-atât încât ne-am fi așteptat, în primul rând fiindcă aceste examene, evaluarea națională și bacalaureatul, presupun un număr mare de pagini de fiecare elev, se poate ajunge și la 20, ceea ce îngreunează procesul scanării, astfel încât au fost elevi care au intrat la ora 8.00 în școală și au ieșit la ora 16.00, într-o zi cu 40 de grade Celsius, fără aer condiționat, fără apă etc., pentru ca a doua zi să o ia de la capăt. Digitalizarea funcționează eficient acolo unde ai examen grilă, de exemplu. În plus, deși ni s-a spus că se face economie de benzină și motorină, lucrările sunt în continuare plimbate cu duba poliției în alte centre, ceea ce este cu adevărat un mister. Profesorii evaluatori au corectat tot în deplasare, nu de acasă, deși ar fi putut foarte bine să facă acest lucru.

I-am privit de curând pe elevii care veneau pentru contestații – noi nu aveam curajul, ceea ce nu este în favoarea generației mele. Erau și ei, așa cum eram și eu acum 28 de ani, oboșiți și emoționați.

Virgil Ștefan NIȚULESCU

manager al Muzeului Țăranului Român

Am fost o loază în gimnaziu. Am reușit să intru în clasa a IX-a (asta era în 1974), doar pentru că s-a suplimentat numărul de locuri cu aproape o clasă (nu am înțeles de ce). Am învățat, doar ca să intru în a clasa XI-a, la „treaptă” (parțial, mă trezisem la realitate și înțelesesem că trebuie să mai și muncesc). Am devenit unul dintre cei mai buni din clasă, dar, totuși, eram leneș și n-am fost premiant.

Am dat examenul de bacalaureat la trei materii: filozofie, română și industrie ușoară (pentru că, în clasa a XII-a, liceul nostru, actualul Colegiu „Grigore Moisil”, unul dintre cele mai bune licee din România – așa era și atunci) a fost transformat din Liceul Real – Umanist nr. 11 în Liceul Industrial nr. 28, cu profil de industrie ușoară. Așa că, eu am învățat să cos la mașină (doar electrică!) și să lucrez la

complicata mașină Triplock (ar fi trebuit să ajung să lucrez la Tricodava, pe această mașină, dar asta este altă poveste).

Nu îmi mai aduc aminte ce subiecte am avut la filozofie, dar am luat 10 fără prea multe probleme (până la urmă, am absolvit, în 1984, secția de Istorie – Filozofie a Facultății de Istorie și Filozofie, ca șef de promoție, așa că nu e de mirare).

M-am amuzat, în schimb, la română, unde am fost singurul elev din tot liceul care a ales, din cele două subiecte (celălalt era ceva cu Eminescu), subiectul cu „sentimentul patriotic în literatura română în sec. XX”. Am dat citate din Bach, Kogălniceanu, Blaga, Beniuc și Păunescu (printre alții, din ce îmi aduc aminte), și m-am amuzat copios să mă joc între ironie și patriotism, toată lucrarea. M-am dat mare, dând citate în germană, franceză și engleză, fără să le traduc. A fost un fel de frenezie a scrisului. Am scris până la sfârșitul celor două ore. Șefa comisiei de bacalaureat, care era inspector la Inspectoratul Școlar București, a venit special la proba mea de oral (la română, după scris, am avut și probă de oral), doar ca să mă cunoască. Mi-a spus că nu a mai răs de multă vreme atât de mult citind o lucrare de bacalaureat. Am luat 10 fără probleme.

Ei, am ratat tocmai la proba practică de industrie ușoară, unde a trebuit să prezint un produs realizat cu mâinile mele. Am produs o pereche de „pantaloni pentru băieți între 8 și 10 ani”. Ei bine, aici, am fost criticat că am făcut pantalonii fără bazon. Așa că, am primit nota 9. N-am știut dacă să râd: la ce naiba le trebuie băieților de 8 ani bazon? Fusesem și eu băiat între 8 și 10 ani, și nici una dintre perechile de pantaloni pe care mi le-a cumpărat mama nu avea bazon...

În concluzie, nota mea, care apare ca atare pe diploma de bacalaureat, este 9,67.

După cum se spune acum, „atât s-a putut”. Dar eu m-am amuzat teribil la acel examen. Nu e frumos?

Florina PÎRJOL
Școala Superioară Comercială „Nicolae Krețulescu”,
București

A fost sau n-a fost?

Am 19 ani, e vara lui '99, mai e o lună până la bac și maică-mea iar m-a trezit la 6 și m-a „pofțit” pe balcon la învățat. Și învăț cu sârg la istorie. Asta e imaginea Bacului pentru mine, e ca o carte poștală în culori șterse, de care-mi amintesc când le povestesc elevilor mei de astăzi CUM a fost “pe vremea mea”.

Am și învățat, bineînțeles, iar noi învățam mult pe vremea aia, că era multă materie și pretențiile erau mari față de astăzi. Dar cu Bacul meu a fost mai curând un noroc, un pui de miracol, ceva de povestit neapărat nepoților. Am absolvit Liceul „Dimitrie Cantemir” din Onești, fostul Gheorghe

Gheorghiu-Dej, despre care lumea spune, în general, două lucruri: că e locul din care a plecat Nadia și că are cea mai mare densitate de fete frumoase pe metru pătrat din România. Am făcut uman, eram la o clasă de Engleză intensiv, slăbuță ca mai toate clasele de uman, dar cu câteva fete deștepte. Nu eram prima din clasă, n-am fost șefă de promoție, nimic de felul ăsta. Eram bună, însă, la română, am ajuns și la Națională în anul ăla, unde am obținut o amărâta de mențiune din cauza căreia am plâns două săptămâni. Scriam bine pentru vârsta aia, citeam mult și dezordonat (complet de capul meu!), și, de fapt, asta m-a salvat la examenul maturității mai mult decât învățatul propriu-zis.

Am dat în vara aia Bacul la română și engleză oral, dar nu examene de competențe, ca acum (un fake inutil), ci examen oral serios, cu bilete și cu subiecte ca la scris. Mi-a picat Creangă, n-o să uit niciodată, l-am avut în comisie pe regretatul Dumitru Buzatu, proful nostru de latină, care predă română la clasele de real (și noi, umaniștii, eram negri de invidie!), m-am fâstăcit îngrozitor, pentru că eram foarte emotivă, dar mi-a dat 10, până la urmă. La scris nu mai știu ce ne-a picat, un subiect de ăla mamut, “universul prozei/ poeziei lui X”, la care scriai câte 10 pagini, nu 400 de cuvinte chinuite ca acum. Am mai dat, conform specializării, istorie, filosofie și literatură universală. Eram în elementul meu, cum s-ar zice. La istorie am sfectit-o un pic, am luat 9 și ceva, dar la restul am luat 10. Pentru că scriam frumos, cum ziceam. ăsta a fost norocul meu, plus, n-am uitat (!), anul spartan în care maică-mea m-a ținut numai într-o militarie, și cred că a făcut bine. Am rămas, totuși, de la ea cu trauma (și cu morbul) nemulțumirii: când s-au afișat rezultatele, deși luasem cea mai mare notă din liceu (și cred că și din oraș), ea n-a zis decât un „de-ce-ai-luat-9-la-istorie”, atât.

Anii au trecut, am primit de la Doamne-Doamne leac de timiditate și m-am făcut profă, întâi la Literale bucureștene, apoi la liceu. M-am trezit că trebuie să vorbesc răspicat și convingător, eu care aproape șopteam lecția, din banca a doua de pe rândul din mijloc. Acum, în fiecare vară, retră-

iesc emoțiile Bacului alături de elevii mei. Căroră le explic, cum pot mai bine, că proba la română e ușoară și o poate rezolva, cu puțin efort, și un elev de clasa a opta. Problema cea mai mare sunt, da, cele 400 de cuvinte pe care sunt siliți să le scrie, asta le mănâncă lor ficiații, deși n-ar trebui, pentru că reperatele sunt clare, pot învăța schematic, logic, nu ca Trăsnea. Drama și sursa anxietății provocate de Subiectul III e că ei nu mai citesc sau citesc în alte limbi, și atunci le e greu: și să înțeleagă un text, și să construiască un eseu argumentativ coerent, și – mai ales – să scrie un eseu-sinteză despre o operă studiată.

Dar vina nu e a lor, ci a unui lung șir de factori (lumea în sine s-a schimbat!) și de miniștri cu idei crețe. Nu am știut să ne adaptăm prezentului și acestor tineri. Care sunt confiscați 24/7 de imagini, știri, informații și, în mod clar, nu mai pot învăța în felul în care o făceam noi acum 25 de ani și nici ce învățăm noi. Îmi place să cred că o revoluție în sistemul de predare și în programele școlare (nu, nu să scoatem clasicii de tot, ci să introducem și contemporani, mai apropiați de cititorii tineri!) ar schimba în bine școala, societatea și lumea. Poate e doar o iluzie.

Răzvan ȚUPA
poetic.ro

Dislexia salvează generația

Când e vorba de examene, fiecare are o poveste de spus. Aproape că au ajuns întâmplările de la examene ce erau cândva poveștile din armată. Evident că și ale mele sunt exemplare.

Am fost și eu o dată ultimul și primul la ceva. Sunt ultima generație care a dat treapta a doua la trecerea din clasa a X-a într-a XI-a și prima generație care s-a putut lăuda cu examenul de bacalaureat la nu știu câte materii. Acum când îmi tot adun poeziile pentru o antologie cu toate lucrurile din 1995 îcoace îmi dau seama că nu m-am mai gândit demult la nimic din ce scriam sau citeam mai devreme de 95.

Acțiunea se întâmplă undeva prin 1993. Cum pe atunci nu te diagnostica nimeni pentru dislexie sau probleme de atenție am fost mereu mândrul posesor al unor note de examen care puteau să fie la același obiect de la 2 la 8-9 fără niciun fel de studiu suplimentar. Așa că tot stresul meu era doar să nu iau sub cinci la vreuna dintre materii. Nu îmi vine imediat în minte la ce am dat examen. Știu doar că eram foarte sigur pe Limba engleză și abia am scos 9 după ce îmi picase stomacul peste noapte de stres. Nu mi se mai întâmplase până atunci.

Ce îmi amintesc destul de clar este că în ziua cu pricina aveam colegi care dădeau la Geografie sau Biologie și era mare entuziasm în curte înainte să intrăm, pentru că tocmai venise un părinte cu subiectele care erau pregătite

să fie date în examen. Nu știu cui i-a folosit pentru că niciuna dintre persoanele cu care am ținut legătura după examene nu susțineau proba la materia cu pricina. Majoritatea alegeau sport parcă.

Al doilea lucru care îmi rămâne de la examen e momentul în care am avut proba orală la Română. Unul din subiectele de pe biletul meu era "A treia țeapă" și deja mă simțeam bine. Am vorbit în amănunt despre Marin Sorescu (cu toate că atunci nu mă interesau din poezie altceva decât Bacovia și Nichita Stănescu, eu fiind mai mult pe Public Enemy și rap în acel moment). E mama lui Marian Munteanu, spuneau colegii mei despre una dintre profesoarele care ne examinau. Și asta mi-am amintit când încheiam răspunsurile încercând să îmi dau seama despre care dintre persoanele din fața mea era vorba. Și când să închei comentariul meu cu domnitorul absent și discuția dintre oșteni... aud o întrebare... Dar cine era domnitorul? Evident, am zis, doar am vorbit despre țeapă... e Ștefan cel Mare... m-am auzit spunând. Un moment de liniște de la catedră s-a rupt într-un cor: Ștefan cel Mare? Abia atunci mi-am dat seama că mă gândeam la altceva și am întrerupt explicația pe care începusem să o livrez automat cu Da, Ștefan cel Mare... pentru că m-am auzit pentru prima dată ce spun. Cred că atunci mi-am dat seama că nu e chiar de la Dumnezeu cum răspund în examene și a mai durat vreo 5 ani după examenul de bacalaureat până am început să înțeleg ce bun sunt să mă derutez singur când e vorba de examene. Din fericire, acum, când mă apropii de 50 de ani, pot să spun că poezia cu care mă tot ocup e cumva urmarea naturală a exercițiului din acea vară. Desigur, printre altele.

Între timp sistemul de susținere a examenului mi se pare că s-a schimbat de mai multe ori. Dar an de an recunosc același stres dubios în jurul fiecărei probe. Îmi dau seama că nici acum nu e prea clar pentru majoritatea elevilor la ce le folosește. Dar asta poți să spui că e treaba fiecăruia... totuși parcă aș vrea să văd un pic de interes și din partea sistemului care se laudă că e dornic să te pregătească pentru ceva. Eu am avut de partea mea poezia până la urmă (ca o urmare fericită a lucrului cu dislexia mea descoperită astfel și ca o relație negociată cu ce se așteaptă sistemul să spui), dar sunt o mulțime de oameni care nu mai apucă să aibă de partea lor nimic din domeniu. Până la urmă examenele au tendința asta să te dea ele pe tine, nu tu pe ele.

Dumitrița STOICA
Colegiul Național „Gheorghe Lazăr”, București

„Românii subt Mihai-Voievod Viteazul”...

Am dat bacalaureatul la Liceul Pedagogic al județului Ilfov, cu sediul în Azilul Elena Doamna din Dealul Cotrocenilor. Instituția a pregătit învățători pentru școlile rurale, din secolul al XIX-lea până la instaurarea comunismului și

apoi, în plin comunism, a revenit câțiva ani la misiunea atât de respectabilă a începuturilor. Liceul, destinat atunci copiilor din mediul rural, nu mai există astăzi. A fost, pentru mine, o experiență majoră, un exercițiu auster de studiu zilnic, disciplinat, vreme de patru ani, în regim aproape monastic: populația școlară feminină, cu rare excepții, cazată la internatul din curtea liceului, se ocupa dimineața cu orele, iar după-amiaza cu pregătirea lor, rarele ieșiri în oraș având ca destinație predilectă Biblioteca Pedagogică „I. C. Petrescu” (nu mai există nici ea). Am avut la examenul de bacalaureat din iunie 1978 trei probe: limba și literatura română (scris), istorie (scris, o probă la alegere) și o probă practică, o lecție de istorie la clasa a IV-a. Probele scrise erau, ca la toate examenele din perioadă, niște eseuri pe o temă dată, fără nicio detaliere a cerințelor, fără puncte și subpuncte care să-ți verifice punctual, ca să zic așa, câte o chestiune mai mult sau mai puțin derizorie. În plus, examenul nu părea să aibă prea mare importanță, nu existau niciun fel de pregătire specială și nici presă care să se ocupe de așa ceva. Nici nu ar fi fost posibil vreun eșec la un liceu remarcabil prin exigența tuturor profesorilor, unii dintre ei extraordinari și ca pedagogi. Nu mai știu ce subiecte au fost la bacalaureatul de atunci, e mult mai puternică amintirea concursului de admitere la liceu: la literatură am avut un comentariu al unui text literar cu tematică istorică, la alegere. Am scris despre *Românii subt Mihai-Voievod Viteazul*, așa cum puteam s-o fac și acasă, cu bucurie, fără gândul la note, aveam deja pasiunea ideilor și a scrisului. Și o bibliotecă în satul din care veneam, unde exista, printre altele, și *Arta prozatorilor români* de Tudor Vianu, ale cărui pagini despre Bălcescu mi-au plăcut chiar mai mult decât fragmentele de roman (nu-l citisem în întregime). În plus, era un text potrivit pentru starea de spirit a unei adolescente de la țară, descinsă în marea capitală, hotărâtă să triumfe ca naivul Rastignac, la care se gândea coborând fericită după proba de română, prin ploaia caldă de vară, pe Șoseaua Pandurilor, spre o stație de troleibuz.

Fără îndoială că pasiunea literaturii și a studiului de orice fel au funcționat ca o plasă de siguranță și până la un punct ca o evadare dintr-o lume deloc idilică și dintr-o școală care reproducea, cum se întâmplă și astăzi, caracteristicile unui regim politic. Autoritatea absolută a profesorilor nu provenea întotdeauna din autoritatea lor intelectuală și morală, disciplina era obligatorie și indiscutabilă, ca și sobrietatea vestimentară și comportamentală, principala metodă de educație, cu rare excepții, discursul *ex cathedra*, indiferent la individualizare (o utopie, și azi, de altfel, ca întotdeauna în învățământul de masă) și la dialogul cu elevii și părinții. Ceea ce a avut cu adevărat bun această școală comunistă, cel puțin la nivelul elitei ei, a fost respectul pentru studiu, pentru carte și cunoaștere. Acest respect nu mai există astăzi. Cea mai bună dovadă este proba scrisă

la română de la examenul de bacalaureat. Tocmai contactul cu cartea este dus în derizoriu, în special prin al treilea subiect, eseul literar, un eseu cu aceleași cerințe de vreo două decenii: o încadrare a textului într-un curent sau într-o orientare tematică, un comentariu a două secvențe și analiza a două aspecte de compoziție sau de limbaj. Felul în care este structurat subiectul a dat naștere unui plagiat în masă, mascat sub forma memorării unor comentarii prefabricate și apoi reproduse la examen. Plagiat cu voie de la poliție ca-n imposibila revoluție a lui Leonida. De data aceasta însă este vorba de imposibila reformă a educației. Cu alte cuvinte, se poate lua examenul cu notă destul de mare, chiar dacă nu s-a citit nimic din cei 17 autori canonici (de la Mihai Eminescu la generația șaizecistă, ca și cum n-ar mai exista literatură de o jumătate de secol...). Și, ca să fie lucrurile și mai ușor de scos din matca lor firească, cei 17 autori sunt, de fapt, 15, pentru că Titu Maiorescu și E. Lovinescu, fundamentali pentru gândirea noastră critică și liberă, n-au fost și nu vor fi curând autori de tratat la un asemenea examen. Pentru mulți elevi, literatura română din liceu se reduce la aproximativ 30 de pagini de șabloane și de idei ale altora... Nu sunt de invidiat. Tot mai fericită adolescența de altădată care scria despre *Românii subt Mihai-Voievod Viteazul*. Ar mai scrie și azi...

Liviu Ioan STOICIU
poet, prozator, jurnalist

Fără să am idee ce vreau de la viață

Nu sunt un bun exemplu „ca școlar”, o să încerc să nu vă dezamăgesc. Am fost un elev de liceu care nu s-a „evidențiat” decât prin ce e mai discutabil dintotdeauna, „în a fi disciplinat, cu note mari”. Am luat diploma de bacalaureat la 17 ani, în 1967 (am fost dat la șase ani la școală), la Liceul teoretic din Adjud, la „umană” (orașul Adjud era capitală de raion pe atunci în cadrul regiunii Bacău; din 1968 municipiul Adjud face parte din județul Vrancea). Am intrat la liceu în 1963, în clasa a VIII-a (cu examen pregătit cu meditații la matematică scump plătite de părinți; voiam să urmez secția reală), am terminat liceul însă la secția umană, în clasa a XI-a. În clasa a X-a (1964-1965) am fost exmatriculat trei zile pentru „poezii care au deranjat”, pe care le puneam la gazetele „politice” de perete ale liceului. În 1964-1965, la 14-15 ani, eu aveam „reviste” originale ale mele, șapte titluri, scrise de mână pe file A 3 îndoite, duble, „reviste” în care „publicam” creație literară proprie, poezie, proză, dramaturgie, publicistică pe teme la zi, jurnal, interviuri („reviste amendate nu o dată”, pe care le și vindeam colegilor, rudelor, profesorilor de liceu). Am fost reprimit în liceu numai cu condiția să mă mut de la casa părintească din Adjud, la internatul liceului, să fiu ținut sub strictă supraveghere (cu siguranță, era și Securitatea pe fir, dar mie îmi

era indiferentă; liceul a fost de acord să aibă o gazetă mare de perete literară, de care să mă ocup eu împreună cu profesorul de română, Ion Croitoru; profesorul trăiește și azi și are cărți de versuri ritmate publicate)... Sunt un exemplu prost de elev, cum spuneam din start. Lasă că nu învățam decât la limită (cu note de mijloc), adică eram un elev nepremiant. Totodată, în ultimul an de liceu eram intrat în conflict cu profesorul de istorie (cărui îi spuneam că minte la ore, nerecunoscând că România a fost regat și că suntem ocupați de URSS; eu aveam cunoștințe de „istorie trăită” de la cazarma muncitorilor de la calea ferată, de la Cantonul 245, Halta CFR Adjulul Vechi, la patru kilometri de Adjul spre Bacău; aici avea tatăl meu locuința de serviciu; muncitorii de la întreținere de cale ferată, din cazarmă, îmi dădeau lecții de istorie adevărată) și cu profesorul de limbă rusă, culmea, limbă în care nu voiam să performez. Dezastru la nivel de CV, nu? Așa că am fost lăsat corigent în ultimul an, a trebuit să dau întâi corigențele la istorie și rusă, să le iau, și abia apoi, în august, să dau examenul de bacalaureat (și să iau „media generală” 7 pe diploma de bacalaureat). Obiectele, trei, susținute la bacalaureat, oral și scris: limba și literatura română, limba și literatura rusă și istorie (dacă tot învățasem pentru corigențe la rusă și istorie). Nu-mi amintesc de subiectele căzute la „română” și istorie. Până la 17 ani (anul 1967) n-am știut ce vreau de la viață, învățam pentru mine, în particular, așa, după cerințele mele, nu pentru școală. Următorii ani au avut aceeași soartă... Abia după Revoluție, după ce am fost primit în Uniunea Scriitorilor, am luat seama că vizam profesia de scriitor, cea care nu știe ce vrea de la viață...

14 iulie 2024. BV

Magda RĂDUȚĂ

conf. univ. dr., Facultatea de Litere, Universitatea din București

La bac, fără maturitate

Nici când am trecut prin examenul de la sfârșitul liceului, nici acum, după aproape treizeci de ani (nu, n-o să adaug *vai*, nici n-o să mă maimuțăresc suspinând *hélas*, asta e), nu ajung să pricep de ce unii adaugă cu glas solemn „examen de maturitate” lângă denumirea comună. Recunosc (și, uneori, înțeleg) nevoia de emfază din viețile oamenilor, am aflat deja că în Belgia și Elveția se numește și azi *maturité*, alintat scurt *matu*, pot să pricep și extinderea de sens (da, se dă când ești proaspăt major, știi). Totuși, „maturitate”?

În 1996 s-ar fi presupus că aveam toate datele să pricep: anii mei de liceu au fost cinci, nu patru, tocmai pentru că din Liceul Pedagogic trebuia să ieși „om matur”, în stare să intri fără să tremuri într-o clasă de câți-copii-se-întâmplă-să-fie (42, în cazul școlii ploieștene unde am ajuns în luna

septembrie a aceluiași an). Dar nici în această suplimentară clasă a XIII-a (ca la seral, da), bacul nu era pictat în culori de speriat: nu cred să fi fost singura dintre colegile mele care să nu-l fi perceput mustind de dramatism, ca pe marea probă a vieții care să te declare „matur” la capătul unei săptămâni de examene. Nu, bacul era ceva prin care trebuia să treci ca să ajungi la altele: titularizarea (căreia îi venea rândul peste vreo două săptămâni) și, spaima spaimelor, treaba pentru care învățai în draci, adevăratul „examen hotărâtor” (altă vorbă rostită solemn, cu buze subțiri și indexul în aer): admiterea la facultate. Și nu erai mai „matur” nici după ce intrai, nu. Poate, mă gândesc acum, te maturizai brusc tocmai dacă picai la facultate, fiindcă trebuia să începi să muncești imediat după ce se afișa lista pe perete și erai, Doamne ferește, „sub linie”. În Prahova postindustrială (cuvânt neutru pentru „săracă aproape peste noapte”) în care am crescut, nimănui din cercul meu de amici nu-i trecea prin cap că poate să stea un an acasă, învățând pentru următoarea admitere la facultate. Expresia consacrată a acestei stări era „să te țină acasă”. Cine să te țină acasă? Și cu ce?

Dramatismul acolo a fost, la examenul de intrare la facultate. De el depindea tot, era pe viață și pe moarte: nu intrai – trei kilometri pe jos de la școala cu clase simultane până la șosea; intrai – cursuri în clădirea din Edgar Quinet, miez de București. Bacul nu căpăta decât importanța unei trepte obligatorii (a treia, dacă le numărăm pe stil vechi, dar eu n-am mai prins-o pe a doua). Cu examene echilibrate, la care am învățat mai domol, fără nopți nedormite și fără spaime că n-am ajuns să citesc tot-tot-tot (ca în facultate). Cu profe (căci profi nu prea erau pe-acolo) care știau carte multă, care nu șopteau repezit „lasă că vedeți voi la bac” când se întâmpla s-o dăm în bară și care nu ne îndopau cu formule magice de împușcat douășcinci de sutimi. Care făceau materia de clasa a zecea în clasa a zecea și pe cea de a douăsprezecea într-a douăsprezecea, fără să auzim vreodată în anii de liceu „asta nu intră la bac, nu vă interesează”. Ne interesa și dacă nu „intra” la bac. Cinci probe (trei scrise și două orale), plus două lecții practice la clasă – acestea din urmă evaluate de comisii care nu respirau decât *tough love* ca să te învețe meserie („ai scris trei propoziții la tablă și apoi le-ai citit tot cu spatele la copii, nu te-ai uitat la ei, vezi să nu mai faci așa”, respectiv „ai cântat cu ei *un éléphant qui se balançait* până la *dix éléphants* și apoi ai repetat pe grupe până la *huit*, poate n-au reținut toți, trebuia să continui”). Așa era, nu mă întorsesem spre clasă și repetasem până la opt, nu până la zece. Sper că n-am făcut prea des greșelile de-atunci.

Mult mai maturi mi se par bacalaureații de azi. Știu exact ce vor: să scape. De câțiva ani, pe la cursul al doilea, hai, al treilea din semestru, când abia începem să ne dezmoșim carevasăzică, studenții îmi cer un model de subiect pentru examen. În tematica de curs există de la

început condițiile de evaluare, corpus de texte obligatorii și surse secundare, punctaje și procente, tot. Ei știu, așadar, cum se va desfășura cursul. Dar ceea ce vor să știe, primul lucru pe care să-l afle – formatat în schemă, în *template*, în „model” – nu este cum se va desfășura, ci altceva, singurul lucru care contează pentru maturitatea lor: cum se va sfârși. Un curs – ca să nu scriu „școala însăși” și să intru și eu în corurile reunite ale bocitoarelor – nu există pentru aceștia, „modeliștii”, decât ca să se termine. Ei, cei care n-au auzit tot gimnaziul și tot liceul decât de pregătire pentru evaluare și bac, de simulări, de vine-examenul, de îți-scade-douăscincidesutimi-dacă-scrii-așa, ei știu limpede că esențialul e să scapi. Nimic altceva, treci de bac și scapi. Vedem noi după aia, se aranjează lucrurile, viața e oricum în altă parte. Să scăpăm noi de asta...

Romulus BRÂNCOVEANU

prof. univ dr., Facultatea de Filosofie, Universitatea din București

Am fost nu doar candidat la bacalaureat, ci și membru în comisie, ca profesor de liceu, în epoca de tristă amintire. Am dat bacalaureatul la începutul ultimului sfert de veac al mileniului trecut la română, matematică și biologie. Bacalaureatul, pe atunci, nu avea importanța sa de astăzi, cred, nu te ajuta, adică, să intri la o facultate mai bună, iar de plecare la studii în străinătate nici nu putea fi vorba. Important era concursul de admitere la facultate și toată lumea, elevi, părinți și profesori, se concentra pe acesta. Poate de aceea nici nu erau luate măsuri drastice împotriva copiatului la bacalaureat ca acum și nici nu era dată corectitudinea desfășurării acestuia de tăria lor, deși încă de pe atunci *Codului eticii și echității socialiste* preconiza îmbinarea eticii cu eficiența „în toate domeniile”. Parcă, totuși, eficiența (promovabilitatea) prima, ca și azi. Puteai să schimbi priviri cu colegii și chiar să mai șoptești sau să îți se spună câte ceva, totul depindea de profesorul supraveghetor. Dar cei prinși copiind erau eliminați din examen. Nimeni nu făcea meditații în mod special pentru bacalaureat, ca acum, ci doar pentru admiterea la facultate. E drept că materiile de admitere se suprapuneau cu cele de bacalaureat pentru cei mai mulți, dar pentru cei care terminau profilul real și se orientau către facultăți umaniste, cum am fost eu, acestea nu mai erau aceleași. N-am luat însă meditații, în sistemul care funcționa din plin încă de pe atunci și pe care, după introducerea examenului de treaptă, l-am regăsit consolidat, ca profesor de liceu de această dată. În anii optzeci, optzecist fiind, am fost profesor supraveghetor și o dată membru în comisia de bacalaureat, din câte îmi amintesc. În cursul anilor, în liceul la care am predat, au fost și elevi eliminați din examen pentru copiat, dar comisiile succesive nu se sfiau să dea „indicații” candidaților

înainte de a se trece la rezolvarea subiectelor. Adeseori, indicațiile erau destul de detaliate mai ales în acele clase de la care așteptările erau modeste. De asemenea, exista o anume străduință de a-i face pe plac președintelui comisiei pentru a mai salva la examenul oral ceea ce se mai putea salva, mai ales pentru elevii de la seral.

Nu fac parte dintre aceia care deplâng învățământul comunist. Nu se făcea mai multă carte înainte de 1989, deși, poate, elevii buni aveau mai puține inexplicabile goluri în cunoștințe decât au cei de astăzi, iar profesorii adevărați nu și făceau un titlu de glorie din papagalicia pedagogiilor la modă, așa cum își fac cei cu pretenții, în ultimul timp. Elevii de astăzi sunt mai independenți în gândire și, în ciuda așa-zisului analfabetism funcțional care s-ar generaliza, dovedesc o mai bună capacitate de a se mișca în lumea lor și în itele societății, iar profesorii lor sunt mai descuiți la minte.

Bacalaureatul a fost și rămâne un examen în care succesul individual este neconcurențial. La bacalaureat reușesc toți cei care sunt în stare să o facă. În bacalaureat, ideea de autonomie a individului se îmbină cu ideile de libertate și egalitate, deopotrivă. Plasat la sfârșitul celui mai cuprinzător ciclu de învățământ, chiar sub această avalanșă a ideilor de *creativitate*, de adaptabilitate la piața muncii și a alor altora asemănătoare, bacalaureatul ar trebui să rămână și în epoca digitală un moment al evaluării rezultatelor formării ca *Bildung*. Sper ca inițiativele de a-l face profesional sau de a renunța la el să nu se concretizeze. Nici măcar creativitatea și adaptabilitatea la piața muncii nu pot fi lăsate pe seama trainingului, fără costuri individuale și sociale imense. Dar dacă se va întâmpla așa, n-am nicio temere că experți, părinți, elevi și profesori vor găsi o modalitate prin care sistemul de meditații să preia și să facă și din acest non-bacalaureat o parte a sa! În dauna sau în folosul pieței? Cu un primat al eticii sau al eficienței? Iată niște întrebări pentru experții în educație.

Mircea MOȚ

eseist, inspector de specialitate în jud. Hunedoara și Brașov (1973-2008)

De la bacalaureat la bac

Nu aparțin doar primei promoții cu douăsprezece clase, ci și acelei promoții care nu a mai avut parte de „examenul de maturitate”, revenindu-se la bacalaureatul cu frumoasa lui tradiție în școala românească. Trebuie să mărturisesc sincer că nu m-am/ nu ne-am pregătit în mod special pentru bacalaureatul care în anul de grație 1969 viza întreaga materie din cei patru ani de liceu, de la scrisoarea îngrijoratului boier din Câmpulung către primarul Brașovului, trecând prin Topârceanu și Ionel Teodoreanu, cu o ședere lungă la Eminescu, la Blaga sau Arghezi, nu mai spun de Ion Barbu, până la Nichita Stănescu, după ce ne-am pus la

încercare mințile cu mistrețul și prințul levantin iubitor de o inițiativă vânătoare. Bacalaureatul meu nu avea în vedere doar anumiți autori, nu știam nici de modele de subiecte sau de itemi, știam sigur însă că puteam primi la proba scrisă o „analiză literară” sau o lungă temă de sinteză, pentru care eram de altfel pregătiți. Fiind „umanist”, cum studiam cinci ore pe săptămână literatura franceză și istoria, am dat examen și din cele două materii. Nici la franceză nu aveam noi prea mari emoții, pronunțam frumos, după cum ne-a învățat dascălul nostru școlit sub Feleac, trecusem de „lio”, pentru un „le”, cu care ne mândream. Îmi place să cred că manualele noastre de literatură franceză concureau serios cu cele din dulcea Franță, și când spun asta mă gândesc la o vacanță de vară în care i-am pus la grea încercare pe doi adolescenți francezi veniți în vizită la un cunoscut medic din Sebișul meu (al meu și al lui Mihai Beniuc, cel cu mărușul lui neîngrădit). Tinerii parizieni îl confundau pe Malraux cu Albert Camus, despre *Ciuma* nu puteau spune aproape nimic! Merci beaucoup, monsieur le professeur Nicolae Irimie!

Nu-mi aduc aminte ca vreunul dintre colegii mei să fi fost meditat pentru bacalaureat, după cum nu știu ca la bacalaureat să fi picat elevii din Sebișul meu de pe Criș, poate doi, trei, întristându-i pe părinții care nu se mai arătau multă vreme prin urbe!

Revenind la literatura română, operele literare trebuiau citite în întregime, fiindcă pe atunci nu se cerea ca trăsăturile unui personaj literar să fie prezentate pe baza a două secvențe din operă. Secvențe care rețin atenția multor elevi de astăzi și care, din păcate, țin pentru ei locul operei. Nu de puține ori elevii îi cer profesorului să predea „secvențe”, după cum există profesori care nu mai predau autorii neincluși în programa de bacalaureat. L-am felicitat pe fiul unor cunoscuți, care a obținut nota 9,90 la proba scrisă la literatura română, convins fiind că a citit romanul. „Nu, m-a privit el cu multă îngăduință, nu, am citit și am învățat bine doar două secvențe”. Fiind vorba de romanul *Ion*, el a citit doar secvența horei duminicale și sărutarea pământului. Doar două secvențe, aici e bacul, restul e... literatură!

Se ocolește literatura contemporană uitându-se că aceasta este literatura pentru lectura căreia trebuie pregătiți elevii, viitori cititori. Fiindcă Ion Mureșan, Marta Petreu, Alexandru Mușina sau Aurel Pantea impun o lectură diferită de cea a poezie bacoviene, să zicem.

Așa cum sunt ele concepute, subiectele, aceleași de o eternitate și ceva, îi descurajează și îi dezavantajează pe elevii care privesc (și) dincolo de barem, întrezărind posibile semnificații, ce contează mai puțin decât dacă au menționat „incipit” și „perspectivă narativă”, oximoron și alte cele, care mă fac să recitesc admirabila carte a lui Tzvetan Todorov, *Literatura în pericol*. Uneori mă tem că bacalau-

reatul subminează literatura română și lectura în general. Ca profesor, aveam obiceiul să vin la oră cu geanta burdușită de notăți editoriale. După prima carte prezentată, urma întrebarea: „se cere la bac”? Dacă nu se cere la bac, nu mai interesează pe nimeni, se deschideau pe furiș telefoanele, internet, facebook... După cum, dacă le propui elevilor un fragment semnificativ pentru imaginarul scriitorului, ești întrerupt: „Nu mai bine ne prezentați relația dintre incipit și final”?

Prea multe nu s-au schimbat, nu-i așa? Poate doar că profesorii au devenit „profi”, iar bacalaureatul un „bac” la care „pică” unul din patru elevi!

Luminița MEDEȘAN

membru în Consiliul director al Asociației Naționale a Profesorilor de Limba și Literatura Română „Ioana Em. Petrescu”, redactor la *Perspective*, revistă de didactica limbii și literaturii române

Un bacalaureat. Singurul

Invitația de a scrie pentru simpatica revistă ploieșteană *Atitudini* m-a făcut să deschid un sertar prăfuit. Cel cu documente școlare proprii, la care s-au adăugat diferitele documente profesionale privind gradele didactice și celelalte... pe care de data aceasta le-am ignorat.

Am fost elevă și studentă în București, în ultimele decenii ale secolului al XX-lea. Am învățat la școli de cartier, dar având rezultate bune, am ales liceul Nicolae Bălcescu, azi redevenit Colegiul Național „Sf. Sava”. Se dădea examen de admitere care consta în probe scrise la română și la matematică. Nu contau rezultatele din gimnaziu. Nu exista o programă specială pentru această admitere. Îmi amintesc doar că la română am avut un subiect de sinteză, foarte la modă pe atunci. În optica vremii, subiectele de sinteză verificau mai bine „stăpânirea materiei” de către candidat. Cred că era ceva de genul „Figura țăranului în textele studiate...” Totul trebuia să conducă la concluzia cruntei exploatare a țăranimii în regimurile trecute și fericirea generalizată adusă de socialism. Am scris pe șablon, bănuiesc, fiindcă am intrat, nu printre primii, dar am prins loc în clasa C, crema era la A și la B, evident. Dar nu mi-e rușine de acest rezultat fiindcă au fost în promoția mea douăsprezece clase paralele. Nu se făcea mare caz de media de admitere, era important să intri. Părinții erau mulțumiți.

Cred că „descrierea” bacalaureatului o voi extinde la rememorarea ceva mai amplă a parcursului meu liceal. Mi se pare că ar fi relevant pentru ceea ce intenționează ancheta acestui număr al revistei. Liceul pe care l-am absolvit era și atunci, ca și acum, un liceu de top. Am fost premiantă în toți anii și în amintirile mele învăluite în aburul nostalgiilor după frumoasa vârstă a adolescenței aveam

note și medii mari, cu excepția matematicii unde am pierdut ritmul în clasa a VIII-a, și pierdut a rămas. Cu ocazia acestei evocări am scos diploma din sertarul amintit. În afara fotografiei, iconice, am zice azi, nu mai recunosc nimic. Îmi vin în minte versurile lui Pillat: „Ce straniu lucru, vremea! Deodată, pe perete/ Te vezi aievea numai în ștersele portrete.” Dar notele... Ce feste ne joacă memoria! Nu mă recunosc în ele.

Am avut foarte puține medii de 10. La română, numai în clasa a X-a. Am început cu 8,67 în clasa a IX-a. Medii mari la franceză și engleză, dar niciodată 10! Nici măcar la purtare nu am avut 10 în fiecare an. Asta pentru că am purtat un basc portocaliu sau un ineluș de opt carate confiscat de directoarea – cerber și greu recuperat de mama...

Aveam, cu siguranță, notele meritate și cu medii peste 8.50 luam premii. Climatul era normal, evaluarea obiectivă, nimeni nu contesta rezultatele, nu era nicio concurență neloială. Nu vânam note, învățam după puteri și ne trăiam vârsta. Cu toate frustrările, ne bucuram de ce presupunea viața de licean și de oferta culturală a Bucureștiului. Am cultivat prietenii, una mai funcționează și azi. Am descoperit Atheneul, teatrele, muzeele, ne sărbătoream zilele de naștere sau onomasticele. Școala nu ne mânca tot timpul. Citeam mult, fiindcă am avut profesor de română diriginte, om de formație interbelică. Ne ținea la curent cu noutățile vremii, deși nu știu când căci și atunci materia era încărcată și orele zburau. Nu țin minte să fi fost cercuri de vreun fel cât timp am fost eu elevă.

Revenind la bacalaureat, am foarte puține amintiri. Nu aveam noțiuni de teorie a actului didactic și de reglementare a acestuia prin documente. Nu știam că s-ar preda după o programă. Pentru noi exista manualul și atât. Nu țin minte să se fi făcut pregătiri pentru examen în școală. Sau să ne fi învățat cineva cum să facem o lucrare. Atunci nu era vorba de eseu structurat sau nu. Încă nu se dictau comentarii, a început pe la sfârșitul anilor '70 această practică. Era nevoie ca elevii să știe ceva cât de cât, fiindcă nu mai citeau. Și așa a apărut surogatul numit comentariu. Nu existau liste de subiecte posibile sau arhive cu ce s-a „dat” în anii anteriori. Citeam, conspectam materia de patru ani, mi-am mâncat niște vacanțe cu culegeri de matematică, cam degeaba...

Am dat bacalaureatul la trei materii, obligatoriu română și matematică scris și oral și, la alegere, biologie, probă orală; fizică și chimie dădeau cei care optau pentru politehnică. Probele scrise au fost în zile diferite, dar cele orale toate în aceeași zi. Am trecut pe rând pe la cele trei comisii. Am tras bilete, profesorii erau doi, nu mai știu dacă al doilea era tot din liceu sau din altă școală.

Media mea este 8,16, provenind din 8 la română, 7,50 la matematică și 9 la biologie.

A fost un dezastru, singurul din viața mea de liceană. Mă pregăteam singură pentru Litere, am avut ajutor din martie la gramatică, deoarece nu se făcea deloc la liceu, dar se cerea la admitere. Subiectul de la scris a fost Școala Ardeleană, poate nu așa formulat, dar asta era esența. Nu se puneau problema unor subiecte accesibile sau de dificultate medie. Trebuia știută toată materia. Of! Pe ecranul meu rulau alte filme. Am luat 6. Puteam să intru în depresie. Dar am mers mai departe. Am intrat la facultate a treizeci și doua, la 13 pe loc. Nu țin minte subiectul de literatură, dar la gramatică am avut fraza kilometrică din Preda cu salcâmul care trebuia tăiat fiindcă altceva nu aveau ce vinde...

Călin VLASIE

poet, editor, președintele concursurilor COMPER

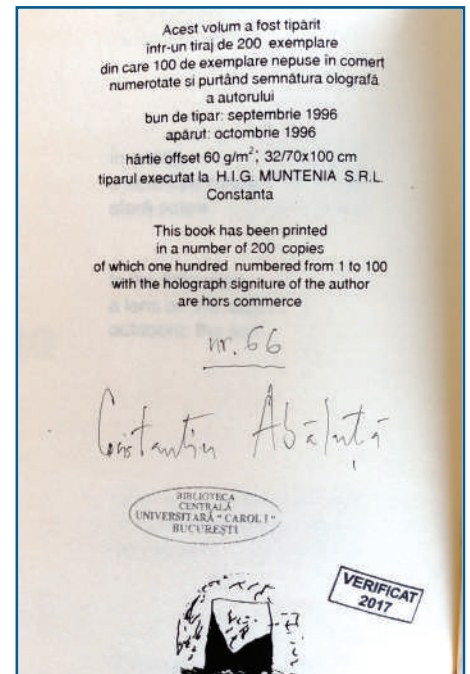
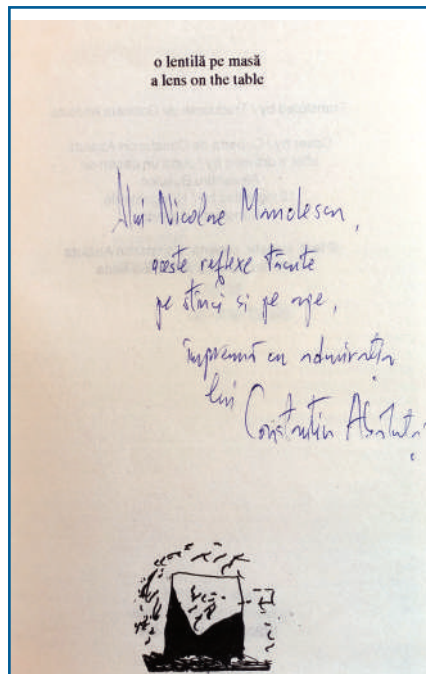
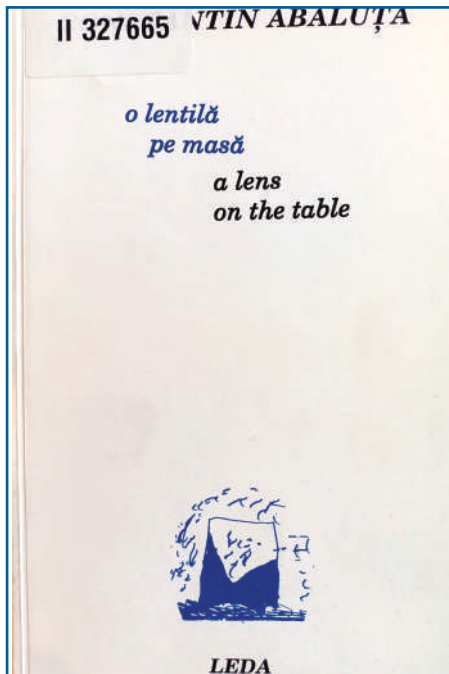
Vrei să-ți spun ce notă vei lua la bac? Îți voi spune dacă-mi spui ce profesori ai avut în clasele de liceu!

Aceasta cred că e fraza-cheie care răspunde la toate întrebările legate de examenul de bac. Valabilă azi ca și acum 100 de ani. Numai că, cu ani buni în urmă, profesorul însemna ceva, atât pentru elev cât și pentru părinte. O bună tradiție culturală-socială, și urbană și rurală, făcea din profesor nu doar un luminător de minți, dar chiar și un fel de apostol respectat de toată lumea. Rareori îndrăzneam cineva să pună la îndoială deciziile pe care el le lua. Fără prea multe statute și regulamente, autoritatea profesorului se propaga în mod firesc. Spuneți asta unui elev de zi, unui părinte de azi și veți primi rânjete bășcălioase în cele mai multe cazuri sau cel mult indulgente zâmbete...Profesorii mei nu erau nici semidocti, nici dezinteresați și nici prezumptivi infractori, cum sunt considerația azi de inutilele inspectorate școlare superpolitizate și de un minister condus de politrucii rareori numiți pe criterii de competență.

Am avut profesori excepționali în liceu, cei mai mulți formați în „regimul burghezo-moșieresc”... Profesorul meu de psihologie din liceu își luase doctoratul în psihologie în perioada interbelică la Freiburg, în Germania. Iar cel de română terminase la Cluj.

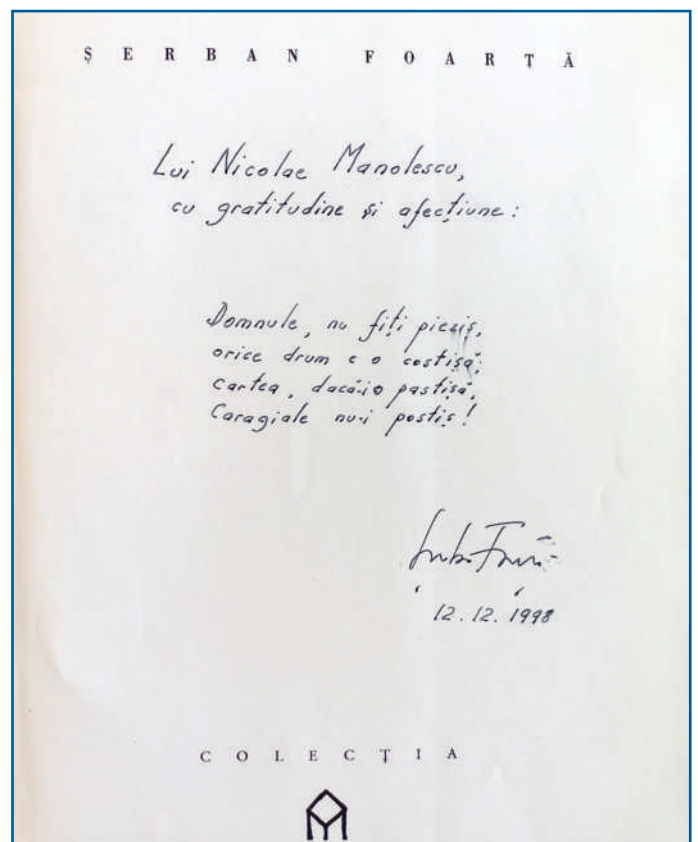
La română am luat 10 la bac în 1972 și la admiterea în facultate, tot în scris, la examenul de limba și literatura română, am luat 9, fără nicio meditație. La psihologie am fost foarte aproape de 9 și așa am reușit să fiu admis la o concurență de 30,2 pe loc... La oral am fost punctat la psihologie cu 8,5 - o notă care mi-a asigurat admiterea în facultate pe locul 16 din mai bine de 900 de candidați.

Fără profesorii mei din liceu nu aș fi știut niciodată încotro să mă îndrept după terminarea liceului și nici nu mi-aș fi format motivația necesară să pot reuși. Nu voi putea niciodată să le mulțumesc îndeajuns.

Din fondul Bibliotecii Centrale Universitare din București, autograful acordat de Constantin Abăluță pe un volum bilingv de haiku, tiraj hors commerce, *O lentilă pe masă / A lens on the table* (Editura Leda, Constanța, 1996) în traducerea regretatei Gabriela Abăluță (exemplar nr. C20121767, cota II 327 665). Colofonul alăturat arată concepția specială a unui autor care vede într-o carte întotdeauna mai mult decât litera scrisă.

Autograful dat de Șeban Foartă pe volumul *Caragialeta* (ediția I, Editura Brumar, Timișoara, 1998), aflat la BCU București (exemplar nr. C20124371, cota II328663) dezvăluie un autor pentru care dialogul înseamnă foarte mult, așa cum o arată și ediția a doua din *Caragialeta* („revizuită pe ici pe colo, în părțile esențiale”, 2002) sau *Caragialeta Bis* (2002).

Vacanțe de altădată în Prahova (urmare)

Horia Gârbea

Din vacanțele petrecute în Prahova, în special la Poiana Țapului în anii 1969-1977 am amintiri multe și variate, cum spuneam. Contactul cu o lume mai degrabă rurală era plăcut și inedit pentru un „copil de asfalt” ca mine. O amintire se leagă de prezența la Poiana Țapului, pe Zamora, a unor scriitori. Strada Preda Buzescu, pe care stăteam în gazdă la o gospodărie care găzduia turiști și unde petreceam cam o lună sau chiar cinci săptămâni vara și una iarna, nu era asfaltată și la capăt se înierba de-a binelea. Ultima proprietate de pe stradă, mai exact uliță, îi aparținea scriitorului Eugen Barbu. Era o vilă mare, parter și etaj, etajul fiind din lemn, cu o curte generoasă și terasă. Interesant era că proprietarul ținea doi păuni. Țipetele lor se auzeau adesea. Când venea de la București, cu mașina condusă de soția lui, actrița Marga Barbu, scriitorul aducea și cățelul, un bichon flocos. Artista cumpăra uneori lapte de la gazda noastră, mi-o amintesc ca purtătoare de pălării de vară și invariabil cu ochelari de soare.

Autorul *Princepului* se plimba mult pe jos, pe Zamora sau în jos, spre Prahova, ajungând și în centru. Îl vedeam deseori, pășind rar, totdeauna cu mâinile la spate. Era invariabil însoțit de un om mai în vârstă și extrem de cocoșat. Mai târziu am înțeles că era prozatorul Nicolae Paul Mihail, coautor la scenariile lui Eugen Barbu. Pe atunci nu citisem *Princepele* (1969), nici *Groapa*, doar unele povestiri, două erau și în manualele de gimnaziu. Văzusem însă *Haiducii* (1966) și cele care au urmat, până la *Haiducii lui Șapte cai* (1971). Nu începuse seria „Mărgelatu” (din 1980 înainte) în care Florin Piersic se prefăcea, din Haiducul Șapte cai cu pieptul gol, într-un Hombre secreto cu pălărie amplă, pelerină neagră tip Zorro și care mânca neîncetat semințe de floarea soarelui cu intenția, probabil, de a îl apropia de potențialul său public.

Nicolae Paul Mihail, siluetă inconfundabilă pe străzile stațiunii, locuia permanent acolo, îl vedeam și singur, când Barbu nu era. Infirmitatea lui provenea de la participarea la război. Presupun acum că, în lungile lor plimbări, cei doi scriitori își plănuiau scenariile. În filme juca inevitabil Marga Barbu, o femeie energică, așa cum spuneam ea conducea automobilul, ilustrul soț nu avea permis

Puțin mai sus, spre pădure, era casa de vacanță a lui Constantin Chiriță. Mai puțin spectaculoasă decât a lui Barbu, cu o curte mică de tot. Citisem de prin clasa a patra Cireșarii, mi-ar fi plăcut să-l cunosc pe autor. Dar el venea

Eugen Barbu și Nicolae Paul Mihail

Constantin Chiriță

Astă seară dansăm în familie (1972). Vasilica Tastaman și Dem Rădulescu în halta Poiana Țapului

rar. Cred că l-am zărit doar de vreo două ori și eram prea mic ca să-l abordez. Peste foarte mulți ani am scris prefața unei reeditări a celor cinci volume din Cireșarii, în colecția nouă BPT a editurii Litera.

La Poiana Țapului, în două memorabile veri, 1970 și 1975, am asistat la inundații semnificative provocate de

revărsarea Prahovei. Dar și alte râuri și torenți se umflaseră, debitele au devenit catastrofale, mai ales în 1970 și ploaia nu se mai oprea. Localnicii erau exasperați pentru că excesul de apă le strica finul, încă necosit. Islazul comunal foarte lat, de pe malul stîng al Prahovei, pe care jucam fotbal uneori, era complet acoperit de ape. În 1970, cîțiva turiști care își puseseră corturile, cu totul imprudent, în lunca râului, s-au trezit înconjurați complet de apă, care amenința să-i și acopere de la o oră la alta. S-a improvisat o operațiune de salvare cu sătenii săritori, neexistînd formații oficiale de salvatori. A participat și gazda noastră care ne-a povestit ulterior detaliile. Turiștii s-au legat de un cablu dus pînă la ei și extrași cu niște cai, care nu aveau acces pe teren uscat decît la o mare distanță de locul unde campaseră. Au pierdut mai toate obiectele pe care le aveau, dar au fost salvați.

Din cîte am aflat ulterior, apele luaseră și un depozit al unei fabrici de mezeluri, în principal de salam. Astfel că unii localnici întreprinzători au putut pescui din râu, cu destule riscuri, lăzile cu salam care erau duse de curent mai aproape de maluri. Cred că povestea are ceva adevărat, dar

Vila lui Eugen Barbu de la Poiana Țapului

a fost sigur amplificată de imaginația populară.

Despre excursiile pentru schi am de spus că mi-am încetat cariera înainte de a deveni avansat, rămînînd la stadiul de schior mediu, pe la 18 ani. Tatăl meu schia mult mai bine, la 50 de ani încă mai cobora, fratele meu și mai bine. În anii copilăriei preferam Predealul mai abundent în zăpadă. Pe atunci nu se pomeneau tunuri de zăpadă. Nu ningeă – nu schiam! De aceea Sinaia, mai mult pluvioasă, era mai puțin atractivă. Trebuia să urcăm cu schiurile în spate pînă la cota 1500 sau 2000. Apăruse telecabina, dar erau cozi. Nici la Predeal nu prea foloseam teleschiul: nu aveam răbdare pentru cozi. Preferam să facem efortul de a merge la deal, pe schiuri, pînă la jumătatea pîrtiei și să coborîm de 3-4 ori în timpul cît am fi făcut o lungime completă cu teleschiul. Sau alegeam pîrtii mai mici, fără tracțiune pe cablu, erau și mai puțin aglomerate.

Am petrecut cîteva revelioane cu ploaie la Poiana Țapului, dar și unele cu zăpadă mare, care permitea construirea de cazemate ca și schiul și săniușul chiar pe ulițele din jur, spre bucuria noastră și a altor copii cu care fraternizam imediat. Într-o iarnă am mers cu sania trasă de un cal. Într-un an însă, în vacanța de primăvară, a căzut brusc o cantitate imensă de zăpadă. Am construit atunci un om de zăpadă imens. Nasul din morcov și tradiționala oală pe cap i le-am pus urcînd pe o scară rezemată de gard. A treia zi a ieșit un soare orbitor și omul nostru era doar amintire.

Vacanțele de la poalele Bucegilor au făcut parte din cele mai plăcute momente ale copilăriei mele. Și azi Sinaia, Bușteni, Cîmpina, fac parte dintre destinațiile pe care le prefer chiar și pentru doar una sau două zile la munte. Cunosc în detaliu localitățile și am senzația întoarcerii acasă și chiar în copilărie.

DESCHIDEREA DRUMULUI PRIN PASUL BRATOCEA

Alexandru-Ionuț Cruceru

Prima știre scrisă despre poteca ce trecea prin pasul Bratocea (1263 m) – actualul drum DN1A – ne vine de la Mihail Cantacuzino care, în 1774, amintește căile transcarpatice din regiunea Curburii. Trecerea dincolo de munți, prin poteci secundare, era practică din cele mai vechi timpuri, după cum observa Gheorghe Zagoriț. Încă din anul 1583 existau „multe căi piezișe și ascunse, trecînd din Țara Securilor și a Făgărașului în Țara Românească, în afară de vechile drumuri: Turnu Roșu, Bran, Teleajen și Prahova”. O asemenea cale „piezișă” a existat în evul mediu și pe cursul superior al Teleajenului, aceasta fiind secundară nu doar din pri-

cina îngustimii sale, de la Măneciu în amonte, ci și pentru că, urmînd firul apei, prin desîșul pădurilor, era extrem de nesigură. Depresiunea Cheia însăși, ce se găsea la capătul acestui primejdios traseu, a fost populată mai târziu, când s-a înfiripat sihăstria Cheia Teleajenului, în secolul al XVII-lea. Într-adevăr, doar cineva care căuta să îmbrățișeze viața în izolare și lipsurile materiale ar fi putut să îndure, la început, condițiile vitrege din aceste locuri. În această privință, edificatoare sunt cuvintele domnului Alexandru Ipsilante, care se milostivește să ajute schitul în anul 1797: „Fiind-că ne-amu însciințatu Domnia mea, cum că între munți se află unu schitu ce se numesce Cheia, unde locuescu 19 călugărași sihaștri, și acestu schitu aflându-se în locu pustiu, și între

petre, unde nici roduri ale pământului de hrană omească nu se pot face (...) au fost împărțit și cu mili domnesci (...). Pe harta lui Spech (1790) drumul de căruță este indicat ca urcând doar până la Măneciu iar de aici continuând printr-o potecă. Cu toate acestea, nu a mai durat mult până când oamenii au început să prefere această alternativă a drumului Prahovei și a celui de pe Valea Drajnei. La 1823, în apropiere de Mănăstirea Cheia luase deja ființă o schelă deservită de un vameș, care avea datoria să controleze „teșcherelele” (permisele de călătorie) trecătorilor care intrau și ieșeau din Valahia. Deseori, însă, se întâmpla ca drumeții și chiar negustorii locali să pice pradă abuzurilor la

Fragment din harta lui Franz von Weiss din 1829

punctul de control. Aceasta reiese din jalba paharnicului Antonache Theohari, care se plânge domnului Grigore Ghica că, având o cârciumă „puțin peste tahtul Vătășii”, cârciumarul său nu era lăsat să treacă cu marfa, dintr-o parte în alta, „pentru cele trebuincioase ale casei lui, cât și pentru oareșcare alișveriș [negoț n. n.] ce să urmează acolo”. Cu atât mai neplăcută era situația cu cât, „pentru discolia [dificultatea n. n.] drumului” era nevoie să se deplaseze de două ori pe săptămână cu calul. În cele din urmă, în 1851 punctul vamal se mută de la Vălenii la Cheia, dar cu toate că spre 1840-1860 începuseră a trece și căruțele, aproape tot tranzitul prin pasul Bratocea se făcea încă pe cai. (Zagoritz Gh., 1913). Cartograful austriac Franz von Weiss (1791-1858) redă în cea de-a doua hartă a sa, publicată în 1829, sud-estul Europei cuprinzând Muntenia și Moldova. Von Weiss amintește atât drumul vechi prin „Tatar Havas” (Munții Tătarului) cât și drumul vecin, care se oprea la Izvoarele. Aceeași situație o vedem expusă și în cea de-a patra ediție a *Hărții Marelui Principat al Transilvaniei* din 1862, cu deosebirea că de la Măneciu-Ungureni drumul se continua cu simbolul pentru potecă de cal. În

orice caz, harta Valahiei din 1833 a lui Kiseleff – care este mult mai precisă – ilustrează drumul Bratocei ca unică variantă pentru trecerea în Transilvania, făcând abstracție de drumul vechi, ceea ce constituie o prețioasă confirmare a realității faptice. Modernizarea drumului prin pasul Bratocea va asigura, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, noi condiții de călătorie și va face ca drumul vechi, care trecea prin pasul Tabla Buții, să cadă în uitare. Desigur, proporțional cu fluxul călătorilor avea să sporească și numărul hanurilor și al cârciumilor. Astfel, dacă pe la 1820-1830, pe drumul Bratocei abia puteau fi găsite 3-4 locuri unde călătorii aveau posibilitatea să înnopteze, la 1855 existau deja 19 cârciumi care ofereau adăpost. Conform ediției din 1835 a hărții ruse, între mănăstirile Suzana și Cheia ființau la acea vreme două locuri de găzduire. Pe harta austriacă din 1875 însă este semnalată doar o cârciumă, aproximativ la jumătatea distanței dintre cele două așezăminte monahale, la vărsarea pârului Pridvare în Teleajen. Oamenii se mai puteau odihni în zonă la Colacul de Piatră (Lipănești), la Hanul Roșu (Scăioși), care era și cel mai vechi din întreaga regiune, la Hanul „La Barieră” din Vălenii de Munte sau în Măneciu, la Hanul lui Pisciă sau la Hanul lui Basamac.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Tunusli, Frații, (1863) *Istoria politică și geografică a Țerei Romanesci de la cea mai veche a sa întemeiere până la anul 1774. Dată mai antaiu la lumina in limba grecesca la anul 1806 de Frații Tunusli tradusă de George Sion, Bucuresti.*

Iorga, N., (1925) *Documente de pe Valea Teleajenului, Tipografia „Datina Românească”, Vălenii de Munte.*

Kiseleff, P. D., (1833) *Chart Administrativ Ku Tablic Statisticeask A Principatu Lui Valachii / Alkatuit Din Poranka De Plin Anputernicitului Prezident Da Divanurilor Principaturilor Moldavii si Valachii Domnul Generaladjutant Kisselef, București.*

Weiss, von, F., (1829) *Carte der Europaeischen Turkey nebst einen theile von Kleinasien, Viena.*

Zagoritz, Gh., (1913) *Trecătorile Teleajenului, Anuar de geografie și antropogeografie, an III (1911-1912), pp. 62-100.*

O TÂNĂRĂ FRANCOFONĂ DE EXCEPȚIE

Alexia Isvoranu, studentă la Universitatea ploieșteană

Diana Rînciog

În acest număr al revistei propunem cititorilor un portret de tânăr francofon cu performanțe deosebite, dar, mai ales, cu o pasiune ieșită din comun pentru limba, literatura, civilizația unui spațiu cultural pe care îl iubim cu toții, prin tradiție.

Alexia Isvoranu este studentă în anul II la Universitatea Petrol-Gaze, Facultatea de Litere și Științe, specializarea Limba și literatura engleză – Limba și literatura franceză. După ce a terminat cursurile Școlii Gimnaziale „I. Al. Bassarabescu” din Ploiești, ea a absolvit Colegiul „I. L. Caragiale” din același oraș. Mentori i-au fost întâi doamna profesoară Iuliana Furtună, apoi doamna profesoară Mihaela Bondoc (despre care mărturisește cu recunoștință că „a știut să adopte un stil de predare adaptat tuturor nivelurilor de franceză din clasă. De aceea, când am cunoscut-o pe dumneaei, mi-am dat seama cu adevărat că nimic nu este întâmplător și că, dacă întâlnim o persoană pe parcursul vieții, o facem dintr-un anumit motiv și cu un anumit scop”).

Dintre reperele Alexiei Isvoranu care i-au marcat parcursul educațional, unul cu totul special este Alianța Franceză din Ploiești:

Iată ce spune chiar Alexia despre această strânsă colaborare:

„Primul meu contact cu Alianța Franceză din Ploiești datează din 2016, când, la îndemnul profesoarei de franceză (care îmi era și dirigintă), am decis să urmez cursuri de pregătire în vederea susținerii examenului DELF. Pe tot parcursul liceului, am menținut o relație strânsă cu Alianța Franceză, mai ales că majoritatea concursurilor și acti-

vităților francofone la care am participat (precum *Lire en fête* și *Plume d'or*) s-au desfășurat sub patronajul acesteia. Bineînțeles, rezultatele de la competiții m-au îndemnat să obțin și certificarea oficială a evoluției mele lingvistice, astfel încât am susținut examenul DELF B2 în mai 2022, la finalul clasei a XI-a. În timpul facultății, apropierea mea față de Alianța Franceză a devenit și mai pregnantă, cu atât mai mult cu cât Universitatea din Ploiești are un parteneriat de tradiție cu organizația francofonă, studenții fiind încurajați să se implice în numeroase activități, proiecte și întâlniri culturale. Toate aceste contacte reprezintă, pentru mine, nu doar ocazia de a-mi perfecționa cunoștințele în domeniu, dar și de a interacționa, de a participa la un schimb intercultural a cărui finalitate nu poate fi decât dobândirea unei viziuni mai largi asupra vieții și asupra sinelui. Consider că existența Alianței Franceze într-un oraș destul de mic precum Ploiești este o mare șansă, simultan o imensă oportunitate pentru francofonii din regiune, fiindcă accesul acestora la schimburile internaționale și integrarea în comunitatea globală ce împărtășește aceleași valori sunt facilitate grație conexiunii cu celelalte Alianțe Franceze din lume și îndeosebi cu cea din Paris”.

Din nou, Alexia își amintește cu emoție și bucurie: „Un moment de o importanță majoră pentru tot parcursul meu ulterior în aprofundarea limbii franceze a survenit în 2018, când eram clasa a VII-a și am reușit să obțin premiul I la etapa județeană a Olimpiadei de Limba Franceză, la prima participare. Chiar dacă în clasament am fost pe locul al II-lea, ceea ce a însemnat că nu am avut ocazia să reprezint județul la faza pe țară din acel an, acesta a fost un punct de plecare pentru performanțele ulterioare, întrucât mi-am dat seama că un rezultat de anvergură poate apărea natural în momentul în care munca asiduă se îmbină cu pasiunea”.

Redăm mai jos o scurtă caracterizare a Alexiei Isvoranu, făcută de doamna conf. univ. dr. Steluța Coculescu, director al Alianței Franceze din Ploiești:

„O tânără sensibilă, inteligentă și iscoditoare între marile întrebări existențiale ale omenirii, caută răspunsuri, pentru ea și pentru noi, în scrierile marilor gânditori francezi, promotori ai valorilor umaniste occidentale. Nu întâmplător, satisfacția și bucuria premiului I EUROPA vine din colaborarea genială dintre instituțiile educative și culturale din Ploiești : școlile urmate, Universitatea Petrol-Gaze și, nu în ultimul rând, Alianța Franceză Ploiești, cu deschiderea ei internațională. Grand MERCI, Alexia!”. De menționat că acest eveniment a fost susținut de parteneri precum TV5 și Fundația Alianțelor Franceze.

Din nou, îi dăm cuvântul Alexiei Isvoranu, pentru a contura autoportretul unui om de viitor în domeniul francofoniei: „Nu pot spune că am dezvoltat o preferință pentru anumiți autori, nu mă consider o cititoare pretențioasă, cu un gust în materie de literatură greu de satisfăcut. Cu timpul, am învățat să apreciez fiecare formă de manifestare artistică, pentru că fiecare poartă, vădit sau nu, indiciile creativității și sacrificiului autorului său, precum și invitația la descoperirea unei taine, a unui aspect puțin cunoscut și explorat din viața reală. În ceea ce privește literatura franceză, am manifestat o propensiune către tendințe și epoci diverse: poezia disperării lui Villon, poemele simboliste ale lui Baudelaire, realismul lui Maupassant, romantismul lui Dumas (fiul), existențialismul lui Sartre. Astfel, nu am o carte de suflet, ci mai degrabă o admirație față de anumite ipostaze din literatură, cum ar fi *solidaritatea* în fața morții la care Villon își îndeamnă cititorii sau *greața* artistică pe care eul sartrian o experimentează, confruntat cu absurdul existenței care nu reprezintă, în definitiv, decât un eufemism la adresa monotoniei vieții oamenilor contemporani.

Țin să menționez faptul că operele literare pe care le apreciez cel mai mult sunt acelea în care mesajul se dovedește a fi dificil, mai greu de descifrat, ascuns în spatele unor evenimente și personaje-simbol. Deși procesul de receptare întâlnește obstacole, îmi place această literatură care întreține atenția și capacitatea cititorului de înțelegere. În consecință, admirația mea se îndreaptă cu precădere spre literatura intelectuală, cea din secolul al XX-lea, care cere ca arsenalul lectorului să nu fie înzestrat doar cu imaginație, ci și cu noțiuni din filosofie, pentru a intra în comuniune cu mesajul și cu personajele a căror identitate este pusă în permanență sub semnul întrebării”.

La final, Alexia ne mărturisește: „Îmi doresc să îmi continui aventura pe tărâmul francofoniei în timpul studiilor și să dobândesc treptat o pregătire aprofundată în domeniu. Nu am luat încă o decizie finală privind aria de studiu a limbii franceze în care vreau să mă specializez. Totuși, tind să cred că aceasta va fi literatura, pentru că este un domeniu foarte vast, inepuizabil și, în opinia mea, mai greu de stăpânit decât lingvistica, întrucât nu cere o perspectivă fixă, ci una adaptabilă, în funcție de trăsăturile particulare ale fiecărei epoci și de preferințele scriitorului respectiv”.

Am mai rugat-o pe Alexia să ne spună ce înseamnă pentru ea ziua de 14 iulie și care sunt cuvintele ei preferate în limba franceză:

„Pentru mine, sărbătoarea de 14 iulie este un moment de mare importanță istorică, deoarece francezii (și întreaga lume, de fapt) celebrează căderea Bastiliei, sinonimă cu sfârșitul autorității monarhice și cu inaugurarea democrației. Astfel, Ziua sa Națională ne arată an de an că Franța

a fost, (și) în această privință, o deschizătoare de drumuri, pentru că poporul său a dovedit că afirmarea drepturilor omului este posibilă și necesară printr-o acțiune colectivă de anvergură”.

Cât despre cuvintele preferate din limba franceză, Alexia Isvoranu afirmă: „Îmi este foarte greu să selectez din vocabularul francez numai trei cuvinte care îmi plac cel mai mult. Totuși, o triadă de termeni care rezonază cu pasiunea mea pentru domeniul arhaic și literar al limbii este aceea formată din adjectivul «opiniâtre», adverbul «inlassablement» și verbul de grupa a II-a «pétrir». Mi-am exprimat alegerea pentru aceste cuvinte, întrucât combinația lor contextuală se potrivește și cu crezul meu de viață: pentru a reuși, trebuie să ai curaj, perseverență, îndârjire, «de l’opiniâtreté», cum ar spune francezul din secolul al XIX-lea, să muncești, activ sau pasiv, într-o manieră pasionată și perpetuă, «inlassable»; oricât de mult ne-am dori să rămânem agățați de anumite clipe care ne-au produs plăcere, suntem nevoiți să ne adaptăm, fiindcă toate experiențele pe care le traversăm ne modelează, «elles nous pétrissent»”.

Nu ne rămâne decât să îi urăm mult succes Alexiei Isvoranu și să ne bucurăm că este studenta noastră, de care suntem atât de mândri!

BRIDGISTICO-MEMORIALISTICE (V)

Ion Bogdan Lefter

Am mai revenit în Amsterdam de-a lungul anilor, însă pentru perioade scurte, de pildă pentru reuniunile „Gulliver”, grup internațional de artiști și intelectuali, sau invitat să fac un tur de instituții și evenimente culturale, sau pentru alte întâlniri, colocvii, expoziții, în escapade – totuși – scurte, uneori prelungite cu câteva zile în casa de pe Wethouder Frankeweg. Am ajuns în weekend-uri și pe la ENPS, o dată am mai jucat și-ntr-un *pubtoernooi* din cafe-barurile de pe canalele centrale, însă, odată cu stagiile mele de predare la Universitatea din A'dam, etapa „bridgisticii” olandeze se încheiase de fapt. Peste ani, în toamna lui 2020, primul an al pandemiei COVID-19 (...20-23), Mieke și Ronald s-au mutat în Groesbeek, la circa 130 de kilometri Sud-Vest, lângă Nijmegen, nu departe de granița cu Germania, într-o casă cu grădină mare. Ronald iese pentru *bridge*-uri și-n orașelul lor, și, cu mașina, la turnee de prin alte părți, mai frecvent chiar în Amsterdam; Mieke joacă de-acasă, „on-line”, formulă extinsă între timp în toată lumea, de când în „rețeaua globală” au proliferat „site”-urile pentru orice...

Înapoi în București, am mai jucat iarăși o vreme în cvartetul nostru de „conspiratori”, poate și cu alți amici, însă la un moment dat ne-am oprit. Pe lângă citit și scris, viață literară și universitară, m-am aglomerat și cu treburile Asociației Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO, pe care am fondat-o împreună cu colegii mei de generație literară în iulie 1994, activă până-n 2005, apoi și cu operațiunile ramurii din România a Europei Libere, din 1995 până-n 1998 (cu contribuții până-n 2003), apoi și cu munca la cea de-a doua revistă a mea, *Observator cultural*, 2000-2005, apoi la a treia, *aLititudini*, 2006-2009, plus emisiunea *Cartea/Carte.ro* de la TVR Cultural, 2004-2012, alte și alte proiecte personale și solicitări, invitații, călătorii, zecile de cărți pe care le-am publicat și alte zeci de ediții îngrijite etc. etc. etc. „*Bridge*”-uri – rare. Mi le amintesc doar ca „*flash*”-uri izolate.

Partide răzlețe după ce vărul meu Nick și-a obținut cetățenia elvețiană și-a început să revină în țară. În amintirea fascinației petroșănene față de „secta” misterioasă a lui Icu, bunicul nostru, și-a colegilor lui de „exil intern”, am jucat și *bridge*-uri. Cu prieteni pe care i-am putut mobiliza: eu – dintre cei trei pe care i-am mai numit, Adi, Liviu și

Georgică, iar Nick – pe fostul lui coleg de liceu Cristi Berindei, absolvent de Politehnică, parcă, IT-ist de bancă în perioada postcomunistă, cu care mai jucasem și-nainte de emigrarea lui Nick.

O seară la Uniunea Scriitorilor, la invitația lui Laurențiu Ulici, pe-atunci președinte, probabil în Sala cu oglinzi de la sediu, fostă reședință aristocratică. Îmi amintesc sentimentul bizar, oarecum nefiresc, datorat decorului elegant, ca de film „decadent”. În mijloc – masa și noi patru-n jurul ei: Laurențiu, eu și... nu mai știu cine, scriitori sau poate cunoștințe-amici ai lui. În lumea literară avea faimă de „jucător” de orice și trebuie să fi aflat că sînt și eu bridgist practicant. Fără să fie grozav, nivelul serii a fost totuși bunel. Fără repetir.

Altă partidă răzleață în Elveția, cînd am rămas la ai mei câteva zile, cred că după ce fusesem la Solothurner Literaturtage, și-am urcat la Crans și la Montana (înainte crezusem că-i o singură stațiune, „Crans-Montana”, loc de mari competiții de schi; între timp municipalitățile din zonă chiar au fuzionat într-o Crans-Montana reală!). Perioada vacanțelor de iarnă. Nick și familia lui, prima soție și cei doi copii, închiriaseră o cabană. Am stat doar câteva ore în care am și urcat cu telescaunul pe una dintre pîrtii și-am coborît pe schiuri, alături de vărul meu. Învătasem binișor meșteșugul în perioada liceului, în taberele hibernale de la Cabana Padina, din Bucegi, organizate de profesorul nostru de Sport, domnul Tudose, pe urmă frecventasem pîrțiile din Predeal și de câteva ori și de la Poiana Brașov, în studenție și poate și un pic după. Acum, peste ani și-o rivoluție, eram total neantrenat, așa că m-am chinuit destul de rău la coborîrea lungă spre stațiuni, pe pante line, picioarele au început să mă doară și să-mi tremure, pînă la senzația îngrozitoare c-o să mă prăbușesc la pămînt, cu mușchii parcă înțepați de mii de ace. Deși obosiți amîndoi, Nick a ținut să facem și-o partidă de *bridge*, așa c-am gonit cu mașina pe autostradă spre Lausanne și-am jucat cu Alexandru, vărul meu mijlociu, și... cu mai cine?! Vreun amic de pe-acolo...

Să nu uit rubrica de *Bridge* din *Observator cultural*, de la primul număr, apărut pe 29 februarie 2000. Titular: Ronald P. Abia acum se-nțelege cine era colaboratorul cel necunoscut, cu nume străin, al revistei. El îmi trimitea articolele, cu cîte o donă explicată, eu le traduceam și stăteam lângă paginatoare ca să așezăm cum trebuie în pagină cărțile jucătorilor din Nord, Est, Sud și Vest, pe culori. Deși n-a ținut decît câteva luni, rămîne o interesantă

cooperare bridgistică româno-olandeză, așa zice.

În deceniul de dinainte, când doamna Mariana Celac a preluat revista *Arhitectura* și m-a invitat și pe mine să colaborez, ce era să-i propun?: o rubrică de *bridge*, evident! După întoarcerea mea din Olanda, fiindcă am scris despre situația de-acolo și din țările scandinave, de prin alte părți, unde nu e vorba doar despre un loc, ci și despre un fenomen social. La final – o donă explicată. Rubrică de-un singur episod. Nu mai știu de ce n-am continuat. S-a retras și doamna Celac destul de repede de la Uniunea Arhitecților, editoarea revistei.

Să vin acum spre prezent, căci povestea nu s-a stins, dimpotrivă, s-a relansat și se deapănă voinicește înainte! Fiindcă Nick și Roula, a doua lui soție, grecoaică din Rhodos și românofonă aproape perfectă, au venit din ce în ce mai des în București și și-au format aici un nou cerc de prieteni: Nick se regăsise cu vechiul coleg de la Medicină Paul Grecu, căsătorit cu Iulia, zisă Bimbi, tot doctoriță, el – oculist, ea – orelistă, și făcuseră cunoștință cu arhitectul, restauratorul și graficianul Dan Lăcătuș, apoi, prin el, cu Erna și Gabriel/ Gabi Sonnenfeld, evrei români emigrați în Israel, restabiliți după 1990 în țară, unde au înființat o firmă de consultanță. M-am alăturat și eu și, cam după 2000-2001 sau un pic mai încoace, s-au pornit, mai întâi cu noi patru, băieții, niște extraordinare partide de *bridge* „de casă”, de două-trei ori pe an, pe urmă de patru-cinci-șase, și primăvara, de Paște, și vara, și iarna, de celelalte Sărbători, uneori doar în *weekend*-uri (prelungite!). Joc bun, serios, dar într-o atmosferă colosal de veselă, cu poante improvizate și bancuri recent aflate, cu amintiri nostalgice și întâmplări colecționate din dreapta și din stînga. Mai des la Sonnenfelzi și-n casa și-n grădina din Strada prof. Ion Ursu, de unde-au pornit în lume „elvețienii” familiei noastre, de la o vreme și-n noul apartament bucureștean al Roulei și-al lui Nick, câteodată și la Greci ori la noi. Fetele, cărora li se-alătură și S. de câte ori poate – cu conversațiile și amuzamentele lor. Cercul s-a tot lărgit cu alte vechi cunoștințe sau cu amici ai amicilor, în petreceri la fel de animate.

S-a-nmulțit pe parcurs și numărul jucătorilor. Roulei i-a plăcut ideea de-a ni se alătura și chiar a fost nevoie când Paul sau Gabi sau eu am fost indisponibili, așa c-a început să învețe în Elveția de la un „profesor de *bridge*”, tot român: Bogdan Marmaziu, jucător încă din studenția lui bucureșteană, inginer constructor, acum la pensie, furnizor de cursuri „*on-line*”. Împreună cu Mili, soția lui, revin și ei periodic acasă. Când s-au potrivit cu toții în orașul nostru drag, ni s-au alăturat la joc Roula și Bogdan M., care l-a mai adus și pe fostul lui partener de „axă” din junețe, Vlad Parotă, deci tot absolvent de Construcții, evaluator de proprietăți imobiliare. „Rotații” la masă, în perechi variabile, reprize de concentrare și pauze de distracție, „tratații”, huzur, în combinația specială pe care încerc s-o descriu: trăire intensă a clipelor prezente și totodată întoarcere în trecut.

Nu-i fără tîlc faptul că ni-l tot reamintim pe Icu și începuturile pasiunii noastre, a lui Nick și-a mea, pentru jocul ajuns la stadiul de „madlenă” proustiană recuperatoare a copilăriei și-a tineretilor trăite din plin, în ciuda și-n sfidarea regimului ticălos de-atunci...

Am mai jucat și la Oradea, pe terasa unei piscine de hotel, când ne-am dus acolo, „gașcă” mare, invitați de Erna și Gabi pentru sărbătorirea unei retrocedări importante (despre epeopea Sonnenfelzilor și despre Palatul familiei am scris pe larg într-un articol din toamna lui 2019). De câteva ori – și fără Roula și Nick, atunci când și-au amînat prea mult revenirea și-am simțit noi, ceilalți, nevoia să mai facem o partidă. Așa am ajuns într-o seară și la Vlad P., unde am cunoscut-o pe soția lui, Cristina, colegă a mea de „breaslă”, profesoară de limbi străine, de franceză și spaniolă. Discretă, introvertită, poate că după retragerea de la catedră, din rutina „extrovertirii” obligatorii. Nu-l însoțise pe Vlad la partidele noastre de prin alte locuri.

Pînă să-mi închei bilanțul, iarăși în așteptarea „elvețienilor”, Paul G. îmi trimite o fotografie cu cartea de (spre) *Bridge* a lui Dan Nicolescu, pe care o știu bine, deși nu cred c-am reușit să mi-o procur. „De bază” pentru mine și pentru complicității mele în materie au fost – repet – cărțile semnate de tandemul Nicu Kantar-Dan Dimitrescu. Caut în Internet și găsesc detaliile editoriale ale celeilalte: ghidul lui D.N. a apărut în 1971 și 1974 (dacă nu vor mai fi fost și alte retipăriri) la Editura... Stadion, de care, specialist în istoria literaturii, deci și-a pieței de carte, n-am auzit – culmea! – niciodată...

*

Probabil c-ar fi trebuit să spun ce cred despre jocul de *bridge* în sine, ca „sport al minții”. Nu chiar la fel de recunoscut ca șahul, organizat în competiții la toate nivelele, cu mari vedete participante la campionatul mondial, unde e încununat cel mai performant maestru al momentului – „mare maestru”, conform titlaturii din clasamentul punctajelor ELO. Însă există și federații naționale și continentale de *bridge*, reunite într-una internațională, World Bridge Federation, se țin turnee, se fac clasamente și se cîștigă titluri. Există și campionat european, și mondial, pentru perechi și pentru echipe de patru.

Mi-a ieșit în schimb o lungă reconstituire bridgistico-memorialistică, în traversare prin mai multe epoci. Sigur că e vorba despre un joc minunat, care solicită inteligența și antrenează memoria, ascute intuiția și gîndirea combinatorie, pînă la educația pentru înțelegerea unui anumit tip de frumusețe, vecin – mă gîndesc acum – cu a celor mai elegante soluții ale unor probleme de matematică, dacă nu chiar cu estetica... artistică...

Totuși, de astă-dată – viața înaintea speculațiilor intelectuale!

UN PLOIEȘTEAN LA CURTEA REGELUI FOTBAL

Mihai Ioachimescu

Inevitabil o discuție despre sport ajunge mai devreme sau mai târziu la capitolul fotbal. Pasiunea față de fotbal nu i-a ocolit nici pe marii scriitori ai lumii. Așa cum romancierul portughez António Lobo Antunes vorbea, mai mereu, despre echipa lui preferată (Benfica Lisabona) și în literatura română au existat și există pasiuni adevărate. Regretatul om de litere Nicolae Manolescu era îndrăgostit de echipa Barcelona și de decarul argentinian Lionel Messi, iar criticul literar Mircea Mihăieș este un admirator al clubului italian AC Roma și al fostului play-maker Francesco Totti. Mai în glumă, mai în serios, marele romancier Jean-Paul Sartre postula că „fotbalul se complică mult prin apariția echipei adverse.”

Gabriel Dumitrașcu este un tânăr jucător ploieștean care practică de ani buni minifotbalul. În paralel activează și la echipa de liga 3, CSO Păulești. Performanțele însă au apărut la minifotbal, iar Gabriel (care joacă mijlocăș dreapta) a fost selecționat la echipa națională. În anul 2023, în Emiratele Arabe Unite, România a devenit campioană mondială la minifotbal. Competiția a fost similară, ca organizare, cu Cupa Mondială de Fotbal. Au fost prezente 32 de loturi, iar echipa noastră a depășit Sudanul, USA, Spania, Thailanda, EAU, Ungaria, iar în finală a câștigat, la lovituri de departajare, în fața Kazahstanului. Coleg i-a fost și fostul tricolor Alexandru Bourceanu, om cu prezențe la echipa națională și la echipa Steaua București. Un gând bun se îndreaptă și către antrenorul lotului, Virgil Bejenaru, omul care este unul dintre artizanii acestui succes.

Bineînțeles că ușor, ușor ne îndreptăm către echipa de club, Chedra Tax Ploiești, cea care l-a propulsat pe tânărul jucător ploieștean la marea performanță. Lotul ploieștean este condus de către Dragoș Chelba, cel care a pus bazele acestui proiect temerar. „În ultimii 8 ani, am fost campioni de 7 ori” ne-a declarat Gabriel Dumitrașcu. Campionatul județean este compus din 10 echipe care joacă între ele de trei ori. Campioanele județelor se califică automat în finala națională. Anul acesta campionatul s-a desfășurat la Galați, iar băieții noștri au câștigat medaliile de bronz. Printre colegii de la Chedra Tax ai interlocutorului nostru se numără Andrei Ciobanu, Alexandru Bobeică și Vladimir Butufei (fiul regretatului jucător petrolist Petrică Butufei).

Pentru amatorii de sport trebuie menționate câteva diferențe dintre fotbalul de sală și minifotbal. În timp ce la futsal sunt în teren 5 jucători, la minifotbal sunt prezenți în

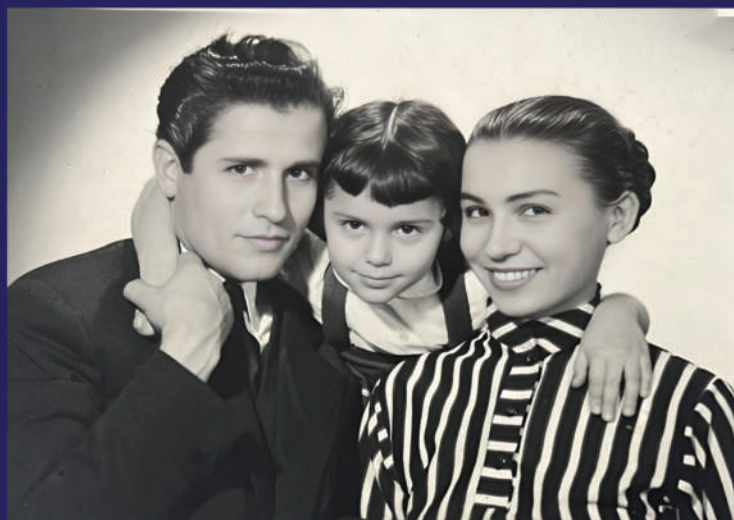
teren 6 jucători. Portarul echipelor de minifotbal are un rol foarte important și tocmai de aceea nu are voie să țină mingea mai mult de 5 secunde.

Revenind la parcursul european al echipei ploieștene, trebuie amintită performanța din anul 2022, când echipa prahoveană a participat la Rimini (în Italia) la competiția Champions League rezervată acestui sport. Că minifotbalul câștigă tot mai mult teren nu se mai îndoiește nimeni. Televiziunile de sport au început să transmită, în direct, turneele importante, iar Campionatul European din vara acestui an (desfășurat în Bosnia) a fost urmărit cu mare interes de către amatorii de fotbal. Cu Gabriel Dumitrașcu titular, echipa Națională a României a jucat finala Campionatului European și s-a înclinat, în finală, în fața Serbiei, după un meci dramatic.

Închei acest articol cu speranța că fotbalul mare va începe să aibă rezultate similare cu ale minifotbalului și că prezența la turneele finale va deveni o constantă și nu o apariție meteorică. Victoria cu Ucraina, la recentul Campionat European din Germania, ne-a obligat să vorbim despre performanța în fotbal la timpul prezent. Participarea lui Gabriel Dumitrașcu la turneele finale are aceeași importanță, păstrând proporțiile, cu prezența foștilor jucători ploieșteni (Gheorghe Liliac și Ștefan Preda) la turneele finale ale Campionatului Mondial.

Familia Toma Rădoiaș, pe vremea
atelierului *Bel Ami* (anii 1950-1960)

atitudini
revista de cultură

Carte poștală din '80, realizată de Florin Andreescu

În acest număr semnează:

Dorica BOLTAȘU
Virgil Ștefan NIȚULESCU
Florina PÎRJOL
Răzvan ȚUPA
Dumitrița STOICA
Liviu Ioan STOICIU
Magda RĂDUȚĂ
Romulus BRÂNCOVEANU
Mircea MOȚ
Luminița MEDEȘAN
Călin VLASIE

PLOIEȘTI

Foto: Florin Andreescu

Lei 1,50

13048

EDITURA SPORT-TURISM

I. P. SIBIU

Destinatar

Strada Nr.

Blocul Scara Etajul Apart

Sectorul Județul

CODUL

LOCALITATEA

Țara de destinație